

CENTENAR

1821-1890

Revista noastră

PUBLICAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” FOCSANI

ANUL XIX
(SERIE NOUĂ)

N.R.
152-160

1990
IAN.-DEC

REVISTA NOASTRĂ

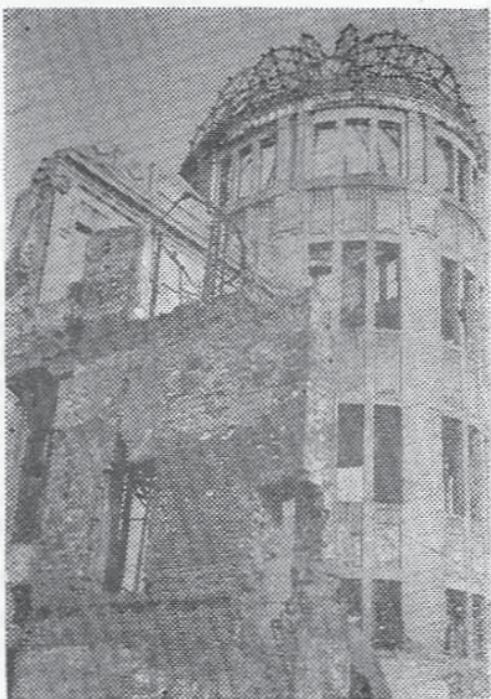
PUBLICAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” DIN FOCSANI,
FONDATĂ ÎN 1912,
DISTINSĂ, ÎN CADRUL CONCURSULUI NAȚIONAL
AL PRESEI ȘCOLARE, CU PREMIU I, ÎN 1978, 1981 și 1987
SI CU „PREMIUL SPECIAL AL JURIULUI
PENTRU CEA MAI BUNĂ REVISTĂ ȘCOLARĂ DIN ȚARĂ”,
ÎN 1979; ÎNREGISTRATĂ LA U.N.E.S.C.O. ÎN 1980

Fondator : prof. Dimitrie PAPADOPOL

Coordonator (din 1972) : prof. Petrace DIMA,

INTERVIU

(Hiroshima. Clădirea bombei atomice)

In iarna lui '86, stăteam în fața unui cabinet dentar. Nu peste mult timp, pe bancă, lîngă mine, s-a așezat un om trecut de vîrstă a două, Victor Dumbravă, tatăl fostului meu elev, Adrian. Cum ne cunoșteam de mult, am intrat direct în vorbă. Știam că fiul său, promoția 1971, lucrează la Institutul de Cercetări, Inginerie Tehnologică și Proiectare pentru Rafinării din Ploiești și de aceea l-am întrebat :

— Ce mai face băiatul ?

— Ce să facă, e la specializare în Japonia. A fost trimis cu o bursă, de UNESCO.

— Pentru mult timp ?

— Pentru un an.

Imediat, m-a dus gîndul la Sumiya Haruya și Michiko Yoda, traducătorii romanelor „Ion” și, respectiv, „Răscoala”. De-abia scoseseam de sub tipar numărul dedicat de „Revista noastră” lui Rebreanu. Adresele ce-

JAPONIA VÂZUTĂ DE UN ROMAN

În dialog:
prof. Petrache Dima
cu fostul său elev,
ing. Adrian Dumbravă

lor doi scriitori niponi îmi fuseseră comunicate de doamna Puia-Florica Rebreanu. Deci, legătura cu ei se putea face și prin intermediul lui Adrian. Și-acolo, „la capătul pămîntului”, i-am trimis o scrisoare și exemplare din revistă, cu precizarea că unul să ajungă în biblioteca Institutului Tehnologic din Tokyo, unde el frecventa cursurile.

Cîteva luni mai tîrziu, primesc răspunsul :

„Da, într-adevăr, ați dat de mine și în... Japonia. Și mi-ați făcut o mare bucurie. Acest gest venit din partea dv. m-a mișcat profund”.

În continuare, mă informă în legătură cu activitatea desfășurată acolo, cu demersurile întreprinse pentru a da de Sumiya Haruya și Michiko Yoda. Într-o fotografie alăturată, Adrian apare în fața Cenotafului din Hiroshima, monument prin care se șternează memoria victimelor bombardamentului atomic din 6 august 1945.

Ing. Adrian Dumbravă în fața Cenotafului din Hiroshima

Pe loc, s-a născut ideea realizării unui interviu, după întoarcerea lui în țară.

Pe lîngă atîtea cărți scrise despre Japonia, un dialog de proporții gazetărești obișnuite ce-ar mai putea aduce în plus? Ei, cum cărțile sunt scrise din... cărți, ele nu pot suplini întru totul contactul direct, în cazul de față, cu un popor care a zăpăcit

lumea cu izbînzile minții sale invenitive.

În vara lui '88, revenit în Focșani să-și revadă mama (între timp, tatăl a decedat), Adrian Dumbravă mi-a oferit prilejul să discutăm îndelung, să întoarcem pe toate părțile albu-mele aduse din Tara Soarelui Răsare și să ne ordonăm ideile principale ale interviului.

— Dragă Adriene, să pornim metodic, de la obîrșie. Ce-a însemnat Liceul „Unirea” în evoluția ta?

— În anul 1966, Liceul „Unirea” din Focșani și-a sărbătorit centenarul. Acest vechi așezămînt de învățămînt și cultură își avea deja cucerit un renume național prin personalitățile care își purtaseră pașii prin sălile sale de clasă. Constat cu plăcere că „Revista noastră” și dumneavoastră, printr-o activitate plină de abnegație și patriotism local, descoperiți noi și noi absolvenți ai liceului, întregind profilul spiritual al orașului de pe Milcov și remarcî ca ale distinsului Paul Everac (vezi „Revista noastră”, nr. 139/1988) nu fac decît să vă mobilizeze.

După terminarea clasei a VIII-a, în 1967, hotărîrea de a frecventa cursurile medii la „Unirea” a fost luată rapid, pentru că în familie era deja o tradiție: tatăl meu, erou al unor cărți dedicate aviatorilor români care s-au distins pe cîmpul de luptă în cel de-al doilea război mondial („Istoria aviației”, „Inimi cîră cuprindă cerul patriei” și „Zborul spre Venus” de Cornel Marandiu), răsplătit cu înalte distincții militare, s-a numărat printre absolvenții anului 1938, iar fratele mai mare purta încă însemnele acestei celebre școli. În 1971, părăseam Liceul „Unirea” cu amintirea unor profesori excelentî la toate disciplinele și cu reflexele spirituale ale unor minți luminate de dorința de a împărtăși din seva cărților și experiența umană.

— Următorul drum: Institutul de Petrol și Gaze. Și de-aici?

— După o studenție bucureșteană la Facultatea de Tehnologie și Chimizarea a Tițeiului și Gazelor din cadrul amintitului institut, unde am beneficiat de șansa de a avea un colectiv de cadre didactice de valoare remarcabilă, am devenit cercetător, mi-am constituit o familie. Dar pentru a nu tăia din spațiul acordat impresiilor japoneze, mobilul întîlnirii noastre, nu voi depăna alte amănunte.

— Ce-a cîntărit în alegerea ta ca bursier UNESCO?

— În 1985, am fost propus să participe la concursul de selecție pentru ocuparea unui loc în cadrul „Cursului Postuniversitar Internațional în Domeniul Chimiei și Industriei Chimice”, organizat cu sprijinul finanțării UNESCO și

INTERVIU

al guvernului japonez la Institutul Tehnologic din Tokyo. Orice candidat trebuia să fie absolvent de învățămînt superior, să facă dovada unei finalte pregătiri științifice într-unul din domeniile specificate de curs (activitate de cercetare într-o din zonele „fierbinți“ ale ingineriei chimice și chimiei, participare activă la congrese și simpozioane, autor de lucrări științifice, activitate didactică în învățămîntul superior etc.) și, absolut necesar, să fie un bun cunoșcător al limbii engleze, limba oficială a cursului și în același timp lantul reversibil al comunicării cu reprezentanții altor popoare. Candidaturile au fost analizate pe o bază competitivă internațională de un comitet de selecție. În seria mea, ediția a XXI-a, din 178 de candidați din 38 de țări, au primit răspunsuri pozitive 14 din 11 state. Am avut colegi și prieteni, tineri cercetători din Bulgaria, R.P. Chineză, Coreea de Sud, Egipt, Filipine, India, Nepal, Ungaria etc.

— Pentru cine sunt organizate aceste cursuri de perfecționare și cum se desfășoară ele?

— Aici sunt cuprinși tineri cercetători din țările în curs de dezvoltare. Scopul acestei pregătiri este de a furniza participanților o cunoaștere mai profundă în domeniul abordat, pe baza dotărilor excelente ale Institutului Tehnologic din Tokyo (Tokodai), a competenței profesionale a corpului profesoral, a contactelor științifice cu specialiștii japonezi sau de alte naționalități, precum și a metodologiei de desfășurare a activităților educative și de cercetare. Pe scurt, fiecare participant susține o serie de „interviuri“ cu diversi profesori, pînă ce își stabilește laboratorul în care își va desfășura propria activitate de cercetare. Programul comun cu ceilalți cursanți a cuprins participarea la prelegerile cu tematici generale și specifice din domeniul chimiei și ingineriei chimice, la cursurile de utilizare a computerelor și limbajelor de programare (întrucît computerul a devenit esențial în fiecare domeniu de cercetare al științei și tehnologiei), la cursurile de limbă japoneză, element de ajutor în viața zilnică, precum și vizitarea unor obiective sociale, economice, istorice și de interes general: fabrica de produse chimice Fukaya a lui Tokyo Chemical Co., fabrica de automobile de la Oppama a lui Nissan Motor Co. (care depășește cele scrise de Jean Jacques Servan — Schreiber în „Sfida mondială“), fabrica de instrumente științifice „Shimadzu Seisakusho Co.“ (Kyoto), distileria „Suntory Brewery Co.“ (Kyoto).

Locul de desfășurare a cursului este Institutul Tehnologic din Tokyo, instituție de stat de înalt prestigiu național și internațional, care și-a serbat centenarul în 1981. Institutul are două facultăți: una de științe și alta de tehnologie cu 5 și respectiv 16 departamente, care pregătesc sub conducerea unui corp de cadre didactice de 1627 de persoane, din care 443 de profesori, un număr de cca. 5000 de studenți, anual, japonezi și străini, în discipline specifice și în care se efectuează cercetări fundamentale și aplicate. Biblioteca institutului numără peste o jumătate de milion de volume. Aici se achiziționează anual aproximativ 20 000 de volume din literatura de specialitate internă și internațională și 9000 de titluri de periodice, multe dintre ele dedicate științelor naturii și ingineriei, lucrări de interes pentru întreaga țară. Această bibliotecă este asistată de un puternic computer, căutarea materialelor dorite și aflate în fond din 1975 încoace devenind o misiune ușoară (ordonarea după autori, cuvinte-cheie etc.). Centrul de calcul adăpostește două sisteme de calculatoare care lucrează în beneficiul tuturor laboratoarelor (cca. 60 de terminale) și permite accesul la Sistemul de Informație în Știință — rețea în construcție de laboratoare care va reuni toate universitățile și bibliotecile din Japonia într-un sistem unic de informație. Mai adăug doar sistemul de transmisie a imaginii prin fibre optice lung de 27 de km între principalele campus-uri Ookayama și Nagatsuta, sistem menit să îmbunătățească procesul educațional. În fiecare an, corpul profesoral publică peste 8000 de articole în reviste naționale și străine.

— Pentru specialiștii veniți aici, oameni care reprezintă țări și continente, ce rol au aceste întîlniri în plan moral?

— Japonia participă din 1965 la această activitate inițiată de UNESCO. În marea familie a celor care au absolvit cursul de specializare se află peste 300

INTERVIU

de cercetători, răspândiți în toate continentele (Europa — 32, Africa — 40, Asia — 210, America de Sud — 20), adică în vreo 50 de țări. Se creează aici o situație favorabilă stabilirii unor legături profesionale, prietenești, sub semnul păcii și al colaborării tehnico-științifice, atât cu poporul japonez cît și cu membrii altor popoare.

În altă ordine de idei, vă destăinui satisfacția de a fi întâlnit la Institutul Tehnologic din Tokyo foști absolvenți ai învățământului superior din România (Grecia, Cipru, Ruanda). Prezența lor aici la cursuri de specializare sau doctorat (un grec, fost student al meu la Institutul de Petrol și Gaze din Ploiești, în tehnologia petrolului; un cipriot în arhitectură; un ruandez în biochimie) constituie o mîndrie pentru școala noastră superioară. Iată cum România își aduce contribuția la progresul social și tehnic al umanității.

— Ce temă de cercetare ai tratat?

— În domeniul ales — Analiză avansată de inginerie chimică —, am abordat probleme de cinetică chimică și de modelare a reactoarelor chimice, în cazul unor procese chimice.

— Ai putea să povestești pe scurt momentul susținerii luerării la încheierea cursurilor?

— Teza elaborată în cadrul activității de cercetare (a cărei apariție „editorială” mi-a revenit în totalitate, aceasta însemnând concepere, culegere, tipărire, legare, copertare în limbaj tipografic) a primit aprobarea pentru a fi prezentată în expunere publică, după ce a fost verificată de o comisie special constituită. „Speech-ul” a durat 45 de minute, au urmat apoi discuții, după care, primind „OK”-ul și felicitările, am avut satisfacția lucrului împlinit, a efortului individual și colectiv depus. Tezele tuturor participanților s-au remarcat prin valoare științifică conferită de elementele de nouitate înglobate, de rigoarea academică. În cadrul festivității de închidere, am primit din partea rectorului Institutului Tehnologic din Tokyo, domnul Ikuzo Tanaka, Diploma de absolvire. Păstrez o caldă amintire profesorilor Tatsuaki Yashima, Hiroo Niiyama, Toshio Kajuchi, Masabumi Masuka, colegilor de laborator, care mi-au fost de un prețios ajutor.

— Dincolo de zidurile Institutului de Tehnologie din Tokyo, se intinde Japonia, o țară insulară, devenită, în perioada postbelică, placa turnantă a științei și tehnicii mondiale, o țară pe care, aşa cum spuneam și altă dată, n-o idolatrizăm, ci o respectăm pentru modul în care știe să-și exploateze, în lipsa resurselor naturale, singura bogăție inepuizabilă: inteligența. Laudele aduse pe toate lungimile de undă au schimbat caracterul poporului japonez? Se simte vreun soi de infatuare, de aroganță în relațiile lui cu alte nații?

— Nu, a rămas modest și prietenos, preocupat continuu de autodepășire, pentru că ambiția lui este să devină „ichiban” (numărul unu). În țara în care nisipul și-a îndeplinit dorința de a deveni semiconductor, minunile sunt posibile în continuare.

— Ai putea să schițezi istoria Japoniei moderne? Acest lucru ne-ar ajuta, cred, să înțelegem și mai bine progresul fulgerător pe care l-a înregistrat poporul ei.

— Sosirea forțelor navale conduse de comandorul M.C. Perry, în portul Tokyo, în 1853 și 1854, a fortat Japonia să sfîrșească izolare de peste două secole și jumătate. Până atunci, legile severe instituite de shogunat permiteau practicarea unui comerț restrins în portul Nagasaki doar cu olandezii. În ciuda unei armate de peste un milion de samurai, shogunul renunță la putere, marciind un moment de cotitură în mentalitatea oligarhică și feudală a Japoniei. Puterea este redată împăratului Meiji (1852–1912) care, asemenea lui Petru I al Rusiei, impinge țara pe calea progresului. Împăratul Meiji, care era un om viguros, a fost catalizatorul revoluției industriale japoneze. El a mutat capitala de la Kyoto la Tokyo (locuitori din Kyoto consideră că orașul lor a rămas mai departe centru politic, împăratul fiind doar în „vizită” în Tokyo), a desființat drepturile ereditare și privilegiile samurailor, a încurajat dezvoltarea comerțului, mobilizând întreaga națiune sub deviza „țară bogată, armată puternică”. Meiji scoate țara din feudalism, perioada sa fiind o etapă crucială

INTERVIU

În istoria Japoniei. În 1859, comercianții și diplomații străini au început să sosescă și să deschidă diferite așezăminte. Curând au apărut tehnicienii. Prima linie ferată Sakuracochi — Shimbachi a fost inaugurată în 1872 și însuși împăratul a călătorit în cea dintâi cursă. Alte descoperiri și inventii occidentale și-au făcut apariția: sistemul telegrafic (1870) echipamentul fotografic, iluminatul public cu gaz (1872), tramvaiul cu cai (1869), extinderea teritoriului de locuit prin pămînt artificial depus în mare (Ginza, Kannai), teatrul și înghețata (1869). Populația crește rapid, sosesc chinezi și coreeni. Japonia face un serios import de tehnologie vestică, dar numai în persoana unor experti, pe care îi plătește bine: germani în medicină, francezi în drept, englezi în tehnică, americani în agricultură și sistemul poștal. Aceștia aveau două funcții: să supervizeze masivă și energetică tranzitie tehnologică și să fie profesori ai cadrelor japoneze care trebuiau formate. Aceasta a fost o mentalitate prezentă de-a lungul epocii moderne. După 1930, Japonia ajunsese o mare putere economică și militară capabilă să lupte în aer, în apă și pe pămînt, pe continent și în Pacific.

Devastată de repetate bombardamente aeriene, lipsită de brațele a 3,1 milioane de bărbați morți în luptele din Războiul Pacificului, traumatizată de tragediile de la Hiroshima și Nagasaki, Japonia reia cu greu drumul progresului postbelic. Are loc o reformă agrară foarte eficientă. Statele Unite furnizează un prețios ajutor economic (inclusiv pâine și se pare că acesta este motivul pentru care tinerii preferă pâinea în locul orezului). Gropile bombelor căzute în Parcul Hibiya la cîteva sute de metri de buncărul în care se adăpostiseră împăratul și conducătorii militari sunt astupate și pe locul lor apar o fintină multicoloră, clădiri, porumbei. Cu ritmuri anuale incredibile, Japonia recuperează economic și tehnologic. În ciuda lipsei materiilor prime, cucerește locuri de frunte în cele mai diverse sectoare: construcții navale, otel, televizoare, videouri, automobile, computere, mase plastice, mașini, unelte, roboți, semiconductori, produse chimice, finanțe. Venitul pe cap de locuitor crește de la cîteva zeci de dolari în 1945, la cca. 10 000 de dolari la sfîrșitul anilor '80. Dinamica populației vorbește de la sine: 30 de milioane (1867), 45 de milioane (1904), 70 de milioane (1945), 120 de milioane (1985).

— Ce rol joacă împăratul în viața politică a țării ?

— Constituția promulgată în 1947 a redus rolul împăratului, consacrîndu-l un simbol de stat, fără putere politică în Japonia modernă. Funcțiile sale de stat sunt limitate la: deschideri festive ale Dietei naționale, primirea scrisorilor de acreditare, participarea la dineuri oficiale etc.

Pentru a face cunoscută retragerea din război, în august 1945, pentru prima dată un împărat al Japoniei s-a adresat poporului (și-atunci prin intermediul radioului, textul fiind înregistrat pe disc). În zilele noastre, împăratul apare de două ori în public, în balconul Palatului imperial din Chiyoda-ku (Tokyo) de unde rostește scurte alocuțiuni cu ocazia Anului Nou (2 ianuarie) și a zilei sale de naștere.

— Ce impresie îi au lăsat oamenii de rînd ?

— Populația Japoniei se remarcă printr-o omogenitate a standardului de viață: 90 la sută sunt situați la același nivel de trai, cu puțini foarte bogati și foarte săraci. Văzind lumea pe stradă, în magazine, în tren, cu greu îi-ai putea da seama care este tokyot și care este provincial. Tipul de salariat este exemplificat de un bărbat cu un costum conservator și cravată, completat de ochelari și o pieptănătură modernă, scurtă, educat, energetic și dornic să lucreze pentru o companie mare și prosperă. Observi cu simpatie, la bărbați și femei, spiritul de politețe, curătenie, grija de a nu deranja pe alții, cinstea ireproșabilă, punctualitatea.

— Dar lucrătorul din comerț și din alte sectoare aflate la granița cu publicul ?

— Să în acest caz este vorba de o părere deosebită. Fiecare se străduiește să servească clientul, cît mai bine. Renunțarea la cumpărare nu îl supără și-i adresează la plecare același „Mai poftiți“ sincer. Nu se supără nici atunci cînd soliciți 10 sau 20 de obiecte numai pentru a le vedea... Si pentru orice serviciu, oriunde și oricînd, japonezii nu primesc bacăș. Mai mult, sănătății că nu au împrumutat acest nărvă. Am lăsat o dată o sumă minoră, ca bacăș, dar vîn-

INTERVIU

zătoarea respectivă, înroșită pînă în vîrful urechilor, a refuzat categoric, mi-a pus restul în mînă și a făcut o plecăciune spunind : „Sumimasen” („Iertați-mă !”). După aceea, pentru a nu mai roși eu, am avut grijă să nu mai repet gestul.

— În ce situații nu este japonezul politicos ?

— Intr-un singur loc pe care-l recunosc și ghidurile aglomerate. Numărul mare de călători, în perioadele de vîrf, dimineața și după-amiază, după 17, face unele linii și trenuri supraaglomerate. Călătoarești ceva mai „strîns”, dar astă-i situația ! Spre exemplu, este o linie circulară în jurul Tokyo-lui — linia Yamanote în lungime de 60 de km. Trenurile circulă atât în sensul cît și invers acelor ceasornicului. Pînă acum cîțiva ani, oprea un tren la 3 minute (între stații cu cca. 90 de km/oră). Crescînd numărul de călători, s-a trecut la un interval de 2 minute, o limită oarecum tehnologică, ținînd cont de condițiile de trafic, de timpul necesar coborîrii și urcării pasagerilor etc. Totuși, pentru a face față numărului crescînd de pasageri (milioane folosesc zilnic această linie), s-a luat măsura dublării numărului de peroane, pentru a face posibilă oprirea la un minut și jumătate. Totul în condițiile respectării înscrierii în graficul de parcurs. În același timp, se urmăresc siguranța tehnică și curățenia.

Discutînd mai pe larg noțiunea de politețe, japonezii pun anumite probleme altfel decît europenii : cine s-a așezat primul nu oferă locul unei persoane mai în vîrstă, ba chiar dacă o face este refuzat... politicos. De asemenea, soția invită soțul să se așzeze pe eventualul singur loc liber, dar acest fenomen trebuie să se inverseze, la generațiile mai tinere.

— Despre centrele turistice vizitate ce-ai de spus ?

— Greu să alegi ! Sînt multe și fiecare are importanță și frumusețea lui. Voi încerca să vorbesc despre cîteva, restul lăsînd pe altă dată. Poate la rubrica „Itinerare”. Așadar, chiar dacă se vor amesteca secolele..., să încep cu muntele Fuji, loc de vilegiatură, preferat de japonezi și un loc care „trebuie văzut“ de străini. Maiestuos prin profil și dimensiune (3776 m înălțime, 30–40 de km în diametru la bază), este emblema Japoniei. Sîi dacă tot să intem la... înălțime, să amintesc turnul din Tokyo (333 de m), cea mai mare construcție de otel din lume. El este suportul a 8 antene TV și a 3 antene de radio, facilitînd măsurători meteorologice (concentrația de oxizi de sulf, de carbon, temperatură, viteza vîntului) și de detectare a cutremurelor, precum și de observare a traficului rutier în Capitală. Posedă două platforme de observație (la 150 și 250 de m), care oferă vederi panoramice ale portului Tokyo. Tot de aici, pot fi admirate Yokohama și muntele Fuji. Tokyo este o metropolă imensă. Închipuită-vă un cerc cu diametru de 90 de km, dantelat de târmul Pacificului spre est, de crestele munților, la vest. Orașe ca Shibuya, Shijuku, Ikebukuro (unde se află Sunshine City, cea mai mare clădire din Asia, cu 60 de etaje și 5 nivele subterane, un adevărat oraș), Ueno sunt centre populate de sine stătătoare. Giuza, Roppongi și Asakusa completează prin farmecul și eleganța lor, gustul pentru frumos și distrație al oricărui vizitator. Tokyo oferă atîtea distrações turistice, încît doar o carte ar putea adăposti impresiile dobîndite.

Dincolo de Tokyo, lucrurile sunt și mai complicate : Nikko (simbol al splendorilor naturale), Kamakkura (unde se află pietrele de fundație a 7 secole de istorie politică, militară, religioasă și estetică, fostă capitală între 1192 și 1333 ; locul unde s-a născut instituția „shogunat” și au apărut samuraii : locul unde se află marele Daibutsu, un Budha de bronz de 11,4 m înălțime și 90 de tone greutate, ridicat în 1252, al doilea ca mărime din Japonia), Hakone (cu al său parc național magnific, ape termale și emanațiile sulfuroase de la Owakudani), Yokohama (unde am locuit și de care mă leagă amintiri neșterse).

Organizatorii cursului ne-au oferit o excursie pe traseul Tokyo — Kyoto — Osaka — Hiroshima. În Kyoto, am vizitat reședința shogunului — Castelul Hijo (cu al său culoar al „privighetorii”, denumit aşa, datorită scîrpiștilor, efect căutat, pentru a descoperi evenualele iscoade), Palatul imperial loc al încoronărilor împăraților Japoniei și al unor excepționale tezaure artistice, culturale și...

CENTENAR ALECSANDRI

Alexandri

ALECSANDRI, diplomatul

Ca odinioară spătarul Milescu sau Miron Costin, cel care în vremea să poartă sub șase domni îndelungi tratative cu turci și poloni, deci pe linia unei vechi tradiții a diplomației naționale, ce urcă prin Asachi, C. Negri, Ion Ghica, pînă la Odobescu în perioada modernă, Alecsandri își imparte o bună vreme viață între liră și bicorn, aducind țării sale importante servicii ce-n perspectiva vremii cinstesc numele său. Calități personale, demne de relevat, fac din poetul nostru un agent diplomatic ce inspiră respect, atrage simpatii, înmoaie rezistențe, convinge și determină schimbari de opinie în favoarea țării lui.

Primit — de fapt — amabil (mai ales de francezi) ori chiar cu afecțiune (la curtea Sardiniei), pînă la urmă atent — de lordul Malmesbury, sau afabil — de Paul Kisselleff, grav — de Lamartine, întîmpinat chiară fără nici o diferență de baronul Hübner (care se arată mai englez decit ministrul Angliei, ocolind cu astuție miezul con vorbirii), Alecsandri — „om agreeabil, potolit și bonom” (G. Călinescu) — își ciștigă simpatia tuturor. El are un tact discret și ceea ce numea odată Perpessicus „mansuetudine diplomatică”, la care se adaugă un fin simț al măsurii, un cert simț politic. El are înțelegerea clară a situației, le sens du réel. El știe că Unirea trebuie întărîtă și desăvîrșită prin jocul abil al diplomației fără a forța lucrurile și a provoca interventii ostile. Înțelege că ținta procesului istoric pe care îl servește „nu este ca numirea unui șef de stat — cum scrie într-un memoriu — lucru de cîteva săptămâni, ci rezultatul greu și laborios al multor ani, și în acești ani deosebite interese contrarie au negreșit să nască lupte violente, intrigă și poate chiar atacuri...”. Dar are, în același timp, o cîtezanță care atrage atenția, înfringe, cucerește, și „darul convingerii” (ce și-l constată acum), un farmec personal, siguranță de sine a omului purtat prin lume, chibzuit. Călătorise mult prin Europa, Africa. Era, cum îl consideră Tudor Vianu, „un călător romantic, cu multe și îndepărtate colindări”. Studiase la Paris și cunoștea Italia, ca și Franța și Spania. Avea — în fine — relații și prieteni în Apus. Era un nume cunoscut în Occident, chiar dacă „nu în cercul adevăraților poeți” pînă la această dată, gloria lui vădindu-se abia mai tîrziu, cînd pe lîngă acei „mici autori obscuri” (de care vorbea G. Călinescu) — intră în cercul de relații ale poetului Prosper Merimée, Mistral, Edgar Quinet sau François Coppée, ori Leconte de Lisle, Sully Proudhomme și.a. Era — oricum — un om de aleasă cultură. Avea informații multiple; cunoștea istoria poporului său și avea perspectiva clară a evoluției sale viitoare. Împăratului Franței îi ține în față hărții Europei — „vreme de un pătrar, un curs întreg de geografie românească”, cu largi referiri de ordin economic, cu dezvoltări politice, vorbind de omogenitatea poporului din celelalte provincii locuite de români, de șansele nouului stat, de importanța lui în cumpăna politiciei moderne, ca factor decisiv „în soluția atât de grea a chestiei Orientului”. Iar în cea de-a doua audiență, îl pune pe împărat, el însuși pasionat arheolog, la curent cu relicvele noastre arheologice din vremea romanilor, vorbindu-i de inscripții și urme de castele, de latinitatea limbii române și.a.

În diverse situații, neprevăzute adesea, el se comportă atent, degajat, fără morgă, se orientează rapid, prompt în discuții, dovedind competență, stăpînire de sine și — ceea ce poate fi relevat de asemenea — un senin umor. Întîlnirea

IN MEMORIAM

„sa cu baronul Hübner este un episod demn de pana lui Dickens, iar vizita sa la contele Walewski se încheie cu reflectii ce amintesc de Creangă. El pune în fine avînt în tot ceea ce face, se aprinde, se încâlzește, se entuziasmează, hrănit de un viguros și franc patriotism. El face concesii, cedează maleabil, și — demn — dă oportune dovezi de modestie. Cînd la Londra își dă seama că poziția sa devine delicată (căci e primit ca simplu trimis particular) el zice „nu era loc de-a da îndărăt. Trebuia să merg înainte și să sacrific amorul propriu personal în interesul cauzei noastre comune“. Avînd a se găsi „biet țăran de la Dunăre“ — cum nota el bonom — în contact cu capacitatele cele mai cunoscute din Europa, oamenii cei mai însemnați”, Alecsandri le opune încrederea sa calmă în noblețea cauzei pe care o susține. Cînd, după o scurtă tacere, la Paris, contele Walewski îl întrebă privindu-l drept în ochi, dacă ambele Principate doresc cu adevărat Unirea lor într-un singur stat, el răspunde: „Adevărat, în deplină convingere“. Iar la întrebarea aceluiasi: „Adevărat e că alegerea Domnitorului atât în Moldova cât și în Valahia au rezultat din voința unanimă a Camerilor, iar nu din vreo înfluiră ocultă, exercitată asupra deputaților?“, el răspunde de asemenea ferm, prompt: „Adevărat!“. Si mai ales acest fapt trebuie remarcat ca un factor activ al succesului său, din punctul de vedere al cauzei în joc. Unirea Principatelor într-un singur stat nu era problema personală a lui Cuza și a solilor săi. „Națiunea a făcut Unirea — spunea Kogălniceanu — fără intrigă, fără violență, fără corupție, prin singurul fapt al unei alegeri leale și al unei adunări libere“. Aceasta ajuta pe solii lui Cuza să susțină în fața întregii Europe ca „dorința cea mai mare, cea mai generală“ a întregii națiuni.

Firește, recunoașterea ei n-a fost numai opera lui Alecsandri, ci a întregii rețele de agenți diplomatici ai prințului Cuza în cadrul acelorași misiuni speciale în contextul cărora se înscrise misiunea lui Alecsandri. Solicitând fără încetare și uneori cu umilință pe care numai patriotismul o poate motiva, luptând cu dirzenie împotriva unor dușmani, care erau cu atît mai periculoși cu cât aveau acces pretutindeni, reprezentanții noștri au putut contribui la rezultatul ultimelor conferințe — scria poetul însuși într-un raport oficial — explicind faptul că „pentru a dejucă intrigile cele mai bine urzite, pentru a păstra, în toată puterea sa, un sprijin care parea uneori că se lăsa elătinat, acțiunea lor a fost decisivă“.

Acționând în numele aceluiasi popor trezit la viață, gata de orice jertfă în cumpăna dreptății, ei sănt primiți ca solii acestui popor. Si „un popor necunoscut pînă mai ieri nu poate să aibă mai mare noroc — cum scrie poetul — și un reprezentat al lui nu poate avea o primire mai onorabilă în palaturile regale, decît aceea ce am întîmpinat în Franță și Italia, în numele nației române“...

Firește, nu putem ignora nici faptul că în această vreme diplomația însăși joacă un rol important în desăvîrșirea celor mișcări de eliberare națională care, definind trăsătura fundamentală a secolului al XIX-lea, impun adoptarea unor norme de drept internațional umanitariste, dictate de trezirea națiunilor „mici“ chemate la viață atît în Europa de sud-est cât și în America latină, în vîfornita veacului.

Prin această prismă trebuie privită întreaga acțiune a solilor lui Cuza de înduplecare a marilor puteri în favoarea noastră. Prin această prismă succesele ei ne apar necesare sub raport istoric și inevitabile. „Du-te și fă cum te-ori povățui inima și conștiința“ — îl îndemnase la plecare Cuza pe ministrul său, și acest simplu îndemn, de-o impresionantă încredere în om — fără îndoială același — îi călăuzise și pe ceilalți soli în lupta de afirmare în fața Europei a unor aspirații determinante în fond de însuși conținutul procesului istoric european în curs.

Venind dintr-o țară „ieșită deodată ca o insulă din fundul oceanului — cum scrie poetul — un colț de pămînt pierdut în umbră de atîția secoli“, solii lui Cuza duc la curțile Europei un mesaj al vremii în care lupta pentru unitate națională constituie principalul conținut obiectiv al fenomenelor istorice.

Dacă în vara anului 1858, Convenția dăduse poporului român ceea ce pe drept cuvînt numea Xenopol „o jumătate de unire“, poporul român însuși realizează, pe calea ingenioasă a dublei alegeri, Unirea întreagă. Alegerea lui Cu-

CENTENAR ALECSANDRI

za însemna de fapt — cum spunea Cuza însuși — „venirea la putere nu a unui om, ci a unui popor”. Recunoașterea ei nu însemna decât admiterea de drept a unei stări de fapt, în slujba căreia poetul implicat în „toate miscările politice și literare care au avut loc în mod cinstit” — cum mărturisea singur — aduce atât condeiul de „rege al poeziei” (părinte și cap al poeziei naționale, cum îl numea Hasdeu) cît și prestigiul unui influent și fin diplomat. Splendida-i carieră de mare om politic din anii pribegiei de după 1848 și pînă în zilele din urmă ale oficiului său diplomatic înscrie în analele istoriei noastre un capitol menit să afirme atât noi trăsături ale acestei personalități complexe și atrăgătoare, cît și să dea glas năzuințelor unui popor chemat să-și ocupe locul său pe continent.

prof. univ. dr. Al. HUSAR

ALECSANDRI, îndrumător literar

Eminescu a fost primul care, în metafora-i binecunoscută, i-a confe rit bardului de la Mircești „coroana lirică” a regalității. Puțin mai tîrziu, în focul disputelor literare, T. Maiorescu va fi acela care-i va stabili definitiv merittele în planul creației și al implicării sociale. Din ambele parti, formulările ni se par relevante și cardinale: autorul „Lucrătorului” sesiza multilateralitatea inspirației și a registrului liric, într-o perspectivă expres romantica, T. Maiorescu, structură clasica, prin exigență și rigoare, îl integra în clopotul politico al epocii, lăsînd să se înțeleagă că sărbătoritul de astăzi n-a fost doar un scriitor prolific, ci, mai cu seamă, un *creator exemplar* în sensul stimulării actului de creație pentru întreaga generație ce-i va purta girul. Nu întimplător, mai tîrziu, cînd se decantează valorile și se limpezesc căile lirice, criticul G. Ibrăileanu marchează trajectul poeziei secolului al XIX-lea după criterii personaliste, deloc neglijabile: „Epoca Conachi”, „Epoca Alecsandri”, „Epoca Eminescu”.

Pregnanta personalitate a lui Vasile Alecsandri constă, — după afirmația lui T. Maiorescu —, „în valoarea unică a activității sale!... în această totalitate a acțiunii sale literare”.

De aici și punctul de plecare al demersului nostru în relevarea unui aspect mai puțin cunoscut, asupra căruia s-a trecut cu oarecare grabă, după părerea noastră, determinant în destinul fenomenului literar de

la '48, și anume, acela de teoretician și îndrumător literar.

A fost Alecsandri preocupat, în mod expres, de aceste probleme? S-ar părea că nu, deși a făcut-o cu prisosință: aureola maiestuoasă a magistrului nu-i oferea răgazul elaborării (nu tocmai comodă!) unor studii și formulări teoretice. Principiile sale estetice, adiacente artei autentice și subsumate ideologiei literare a momentului, sunt disparate și nu converg într-un sistem, în ideea unui crez estetic propriu-zis. (Maria Platon pledează, cu suficiente date, pentru „crezul literar” socio-militant: v. „Ateneu”, Nr. 8, aug. 1965, p. 3—5).

De la „Testamentul” lui Ienăchiță Văcărescu, pînă la generația lui Vasile Alecsandri nu este decât un singur pas: chestiunile teoretice prezente la mai toți confrății (M. Kogălniceanu, Ion-Eliade Rădulescu, Gr. Alecsandrescu, Aleco Russo, D. Bolintineanu etc.), sunt expresia unui singur tel: stimularea și dinamizarea actului de creație ca reflex al conștiinței naționale, în contextul unei largi deschideri spre spiritualitatea europeană.

În acest cadru, Vasile Alecsandri este un îndrumător literar în adevaratul sens al cuvîntului. Neomărturisesc numeroasele articole, notele și însemnările ocazionale, prefetele și, cu deosebire, corespondența-i atât de bogată: aprecierile asupra poeziei populare, asupra teatrului și a limbii literare, notațiile asupra unor scriitori ca Antioh Cantemir, Costache Conachi, Costache

IN MEMORIAM

Aristia, C. Negrucci, P. Ghica, recomandările din „programul” revistei „România literară” (1855), al cărei coordonator era, reliefaază spiritul activ al unui îndrumător obiectiv, exigent și critic; condamnind „improvizația și facilitatea, de căre a fost acuzat uneori, scriitorul mărturisește :

„Obiceul meu este de a lăsa în saltar să zacă timp de o săptămână tot ce-mi iese din condei și apoi să revăd embrionul și să-l îndrepăt, dacă merită să fie publicat sau să-l arunc în foc”.

În acest sens, memorabile sunt sfaturile adresate tinerilor scriitori de a se feri „de prima satisfacere, de primul entuziasm al paternității, deprințindu-se a drege fără durere înainte de a scoate la lumină scrierea”. Și mai pregnant, rolul de îndrumător literar al lui Alecsandri se desprinde din programul publicației sale, o veritabilă pledoarie în slujba Unirii, a culturii, literaturii și limbii naționale :

„... tuturor literatorilor români care, prin scrierile lor, să facă din această foaie cîmpul de întîlnire frătească a tuturor românilor...“.

Scriitor cu efigie clasică, dublat, însă, de efuziile unor trăiri, prin excepțională, romantice, poetul își definește arta lirică ca o implicare în stări afective intime („De crezi în poezie...”), ca o atitudine dezaprobată față de poezia leneșă, fără finalitate socială („Odă către Bahăi”), sau ca un manifest vizionar, în „Anul 1855”, anticipind destinul Tărilor Românești, după înfăptuirea Unirii : „Vii s-aduci patriei mele, ca o dreaptă răsplătire, / Pace, glorie, putere, libertate, fericire !“

Inalta conștiință artistică a bardului de la Mircești, exemplu de sinceritate, demnitate și etică profesională, a fost încununată, spre sfîrșitul vieții, de cunoscuta „mărturisire de credință” prin care recunoaște, printre cei dintii, forța lirică genială a tînărului său urmaș, nemuritorul Eminescu :

„E unul care cintă mai dulce decât mine ?

Cu-atît mai bine țării și lui cu-atît mai bine.

Apuce înainte, s-ajungă cît de sus,
La răsăritu-i falnic se-nchină-al
meu apus...“

D. D. ȘOITU

N. IORGA despre regalitatea literară a lui V. Alecsandri

La începutul deceniului VIII al veacului trecut, cînd Luceafărul poeziei românești abia răsărise, gloria literară a lui Vasile Alecsandri era de notorietate națională. Curînd, în anul 1878, cu izbînda, deloc neînsemnată pentru acel moment, de la Montpellier, valoarea bardului de la Mircești avea să fie recunoscută și pe plan internațional. Anul 1872, cînd Titu Maiorescu vorbește despre o **Direcție nouă în poezia și proza română**, consințește și critică o realitate cu care publicul larg (cît de larg putea fi publicul acelui timp) se familiarizase deja de mai mulți ani : Vasile Alecsandri era cel mai important poet al momentului. Sau, cu cuvintele ctitorului criticii noastre (pus în fata unui reviriment la care nu se aștepta) : „În fruntea noii mișcări e drept să punem pe Vasile Alecsandri. Cap al

poeziei noastre literare în generația trecută, poetul **Doinelor** și **Lăcrămioarelor**, culegătorul cîntecelor populare păruse a-și fi terminat cheamarea literară [...] Deodată, după o lungă tăcere, din mijlocul iernei grele ce o petrecuse în izolare la Mircești, și iernei mult mai grele ce o petrecuse izolat în literatura țării sale, poetul nostru reînviat ne surprinse cu publicarea (în **Convorbiri literare** — n.n.) a **Pastelurilor...**“. Este una din primele opinii avizate despre valoarea lui Alecsandri, cea de a doua, cea din anul 1886 (din articolul **Poeti și critici**) calificînd drept o imixtiune impardonabilă abordarea în regim axiologic a creației literare de către creatorii însăși (în cazul de atunci Vlahuță și Delavrancea). Dincolo de inflexibilitatea aceasta greu de înțeles azi, rămîne părerea — emisă în baza u-

CENTENAR ALECSANDRI

nui gust acum unanim recunoscut — despre preeminența vîrstnicului nostru poet național asupra mult mai tînărului său confrate care peste foarte puțin timp avea să aducă literaturii române adevărata ei consacrare europeană în lîrică, asupra lui Eminescu.

Obișnuind însă doar să descopere elementele primordiale, să le boteze și să le dea drumul în lume, să se mențină în general, în fundament și esență, Titu Maiorescu se refuză — ca în atîtea alte rînduri — zăbavei prelungite pe text a criticului dispus la radiografiera complexă și deslușirea prin comentariu a detaliilor. Trăsind cîteva linii (primele de incredere certă), tușind o schiță de portret de fapt, el s-a oprit aici. Maurul — parcă ar fi zis — și-a făcut datoria. Ceea ce se putea spune esențial despre regalitatea unui scriitor se spuse. Si totuși...

Un cărturar, foarte tînăr pe atunci, care va face carieră în critica și istoria literară, în ciuda multelor sale înzestrări și datorințe care îl vor îndrepta în direcții varii ale culturii, marele Nicolae Iorga de mai tîrziu, referă pe larg despre profilul și dimensiunile personalității lui Vasile Alecsandri, subliniindu-i în termeni peremptorii regalitatea, mai întîi imediat după moarte, în Revista nouă (nr. 6, 7 și 8 din 1890) și apoi ori de câte ori va avea prilejul să-o facă, prin intervenții în presă sau în volumele publicate ulterior (Schițe din literatura română, Oameni cari au fost, Istoria literaturii românești în veacul XIX etc.).

Spirit totodată sintetic și analitic, dotat cu mijloace superioare și într-o direcție și în alta, Nicolae Iorga își propunea, atunci la 1890, să pună în valoarea lor reală talentul și scrierile lui Vasile Alecsandri pe comportamente ale creației, pe genuri ale scrisului. Despre om, bunăoară, articulează, nu cu admirația neofitului, ci cu obiectivitatea omului de știință (dar dublat tot timpul, în cazul său, de temperament), cuvinte care, poate, pluteau și în aerul epocii, dar care acum abia, spuse de el, căpătau cuvenita demnitate și rezonanță. „Pentru tara noastră e o pierdere însemnată”, notează el pentru că „nu e o figură literară

numai, care apune cu dinsul, ci un scriitor în deplină activitate, unul din muncitorii cei mai cu strădanie pe ogorul sărac și părăginit al poeziei românești”. Alecsandri nu este, după Nicolae Iorga, numai „unul din muncitorii cei mai harnici pentru literatură”, ci și un „maestru de limbă”, model pentru contemporanii săi și pentru urmași, „creator aproape în poezie, prozator dacă nu de talia lui Negruzzi, cel puțin unul dintre cei mai buni pe acele vremi de limbă împestrițată”, „cel dintâi scriitor dramatic”, creatorul incontestabil al teatrului românesc.

Seninătatea și veselia, bucolismul înregistrate de mai toți comentatorii săi, îndeosebi de aceia care au apărut în veacul nostru, nu-i scapă atît de grăbitului dar și atît de profundului aspirant la gloria efermeră a celei de a zecea muze, care observă: „Ca un poet din vremile vechi, el (Alecsandri — n.n.) a păstrat totdeauna în viață sa seninătatea olimpiană a lui Goethe: niciodată n-a plîns ca Lamartine, n-a blăstămat ca Byron, n-a simțit fiorul nebuniei pe frunte ca Eminescu. S-a închis în turnul lui de fildes, și-a pus frâu patimilor, cîte le avea, și subiectivismul lui nu răsfringe alta decît dureri ușoare, patimi mărunte, lacrimi măsurate”. Din analiza „pastele”-lor demonstrînd intuiții de rarîsimă finete și treceri ale acestora în expresii la nivelul oricăror exigente, din care am citat aici, desprindem și o caracterizare trădînd pe criticul impresionist pentru care o încîntătoare floare de stil prețuiește adesea mai mult decît o judecată de valoare oricât de cumpănănit formulată: «Cunoștea de-a fir-a părul și poveștile pe care, ascunsî după un fir de iarbă, le tin greierii sfătoși, cînd soarele înfierbîntă lanurile bălăi, și cîntecul fioros al vîntului care, în noptile de iarnă, suieră haiducește prin hornuri, văzuse cu ochii lui de poet în lunca de la Mircești viind iarna cea groasă, călare pe zgomotul crivăt, se minunase înaintea lui Statu-palmă, cînd, suit pe iedurele lui șchion, cutreiera, bătrînul din poveste, cîmpile învălîte cu omăt, simtise greutatea ce se coboară [...] florile și privighetorile [...] uitîndu-se la

IN MEMORIAM

dinsul, ar fi spus ca de Hugo: „E de-a noiștri”.

Din fericire, asemenea notații — care și instruiesc mintea, dar, mai ales, incintă sufletul — nu pun piedici obiectivității, nu intunecă imaginea reală a valorii lui Alecsandri, propozițiile cu nimic encomiastic în ele nefiind deloc rare cum s-ar putea crede. Pionieratul în teatru, de exemplu, subliniat cu atită hotărrire ori de câte ori marele istoric a referit despre el, nu exclude o anumită rezervă exprimată în cuvinte care nu caută defel echivocul. „Alecsandri n-a avut intenția de a crea o operă durabilă în teatru, apreciază Nicolae Iorga. El a fost pentru dinsul un mijloc, cum deseori a fost și poezia. Îi trebuia să-și lumineze neamul, să-l ferească de excesele liberale, ca și de mumificarea în vechile forme, să-l aducă într-o stare inteligențială mai înaltă decât aceea în care lăsase [...] teatrul lui Alecsandri e patriotic (s.a.) [...] Comediile, canțonetele și vodevilurile, supt forma lor neîngrijită, cu spiritul lor greoi, cu imitarea lor de jargoane, au biciuit tendințele reale care nu se puteau altfel atinge, au învățat un public incult, pregătindu-l pentru opere mai însemnate. Ele au fost o pedagogie literară (s.a.)”.

Nu e vorba de o rezervă categorică, de o critică severă nici atât, pentru că, la urma urmei, meritele scriitorului întrec cu mult neajunsurile, chiar în cazul celor trei drame (despre Despot-Vodă, despre Horațiu și despre Ovidiu), criticabile, după Nicolae Iorga, în primul rînd sub raportul adevărurilor istorice conținute la care și formația și mintea istoricului fără pereche al-

neamului nostru îi dădeau dreptul să se refere.

„Dulceața pasteelor”, „energia legendelor”, „patriotismul din Doine” și „durerile din Lăcrămioare” sunt într-adevăr trăsături particulare ale scrierilor lui Vasile Alecsandri în jurul cărora va gravita aproape întreaga critică de evaluare de care scriitorul acesta clasic va avea parte.

Regalitatea, implicită în astfel de aserțiuni, este susținută și explicit, însă paradoxal, într-o manieră în care abia G. Călinescu îl va ajunge pe ilustrul său înaintă și-l va întrece pe alocuri: „Originalitatea lui mai ștearsă — apreciază criticul —, puterea lui poetică mai slabă, nu-l legau pe viață de un singur gen; fără a fi cel dintii în lirică, în epicală, în satiră, în fabulă, în descrierea de călătorie, în critică, în teatru, el se întindea pe rînd în toate aceste domenii și, fără să fi inovat în vreunul, el ajunse pe încrengătura, prin dispariția treptată a celor mai bătrâni, prin dezertarea, din obosalea, din dezgust, din lipsa de caracter a celorlați, care nu erau în stare de a da un lucru continuu, făcut cu stăruință, și rămase pretutindeni în locul intuiției”.

Acum, la o sută de ani de la moarte lui Vasile Alecsandri, cunoaște să vârsăm o lacrimă de pi'oasă aducere-aminte și într-o pomeneirea aceluia care, atunci la 1890, a schițat întâia *Carte de învățătură* critică despre UN OM și O OPERĂ și a vorbit, la puțin timp după aceea, în aceeași termen, despre regalitatea literară a primului nostru mare scriitor.

Marcel CRIHANĂ
București

O interpretare sociologică a biografiei ui Vasile Alecsandrix)

Istoriografia literară din țara noastră nu se poate lăuda cu numeroase „vieți de scriitori” bine scrise. Dintre acestea amintim: monumentalele cărți ale lui G. Călinescu consacrate, una, vieții lui Eminescu (1932) și alta lui Creangă (1938), de la Titu Maiorescu de Eugen Lovinescu (1940), la Viața lui Ibrăileanu (1946),

de Al. Piru, monografiile din ultimii ani ale lui Z. Ornea consacrate lui Gherea, Maiorescu, ultima: Viața lui C. Stere (1989).

Din biografiile autorului Deștepării României o excepție notabilă este Viața lui Alecsandri de Elena Rădulescu-Pogoneanu (1940).

CENTENAR ALECSANDRI

Cartea lui G. C. Niolescu, *Viața lui Alecsandri*, își preciza de la bun început demersul istoriografic într-o notă introductivă: „Am urmărit să ofer aici nu o biografie romanțată și nici o biografie asupra creației, ci o biografie științifică a lui Vasile Alecsandri”, fapt care înseamnă, după opinia autorului, că era necesară „...reconstituirea căt mai concretă a formației și personalității lui Alecsandri aşa cum au fost ele cu adevărat în cadrul frământărilor sociale ale epocilor pe care le străbate — ca rădăcină și ca explicație a creației sale literare”.

Călăuzit de asemenea idei, sprijinindu-se pe o temeinică și multiplă informație, folosită cu obiectivitate, unde cercetătorul urmărește viața scriitorului în strînsă legătură cu contextul socio-istoric demonstrând la obiect că împlinirea autorului lui „Despot-Vodă” s-a cristalizat într-o relație intimă cu cele mai de seamă evenimente ale istoriei noastre din veacul trecut, precum Revoluția de la 1848, Unirea Moldovei cu Țara Românească, Războiul pentru neaținare, just argumentate, prințindu-l pe autor în desfășurarea lor săt merite evidente ale istoricului literar. De fapt, capitolele cele mai la obiect sunt acelea care-l plasează pe poet în astfel de situații: „În vîitoarea revoluției” și „Priveag peste mări și țări” și „Lupta pentru unire și pentru consolidarea ei”. Un element pozitiv al cărții lui G. C. Niolescu care face din ea și o scriere literară, nu numai de cercetare, apare și în capacitatea ei de a prezenta evenimente și eroi evoluind progresiv în conștiința scriitorului de la 1848 în același timp cu el. Așa îi vedem pe M. Kogălniceanu, N. Bălcescu, Al. I. Cuza, pe Alecu Russo, Costache Negri și numeroși alții reușind să prezinte într-o autenticitate deplină oameni și fapte. Monografistul face supozitii convingătoare întemeiate pe deducții și corelații interpretate obiectiv.

Alecsandri ne apare în exgeză ca prototipul patriotismului, luptător pentru dezvoltarea culturală și propășirea socială a poporului său, fără a trece peste unele contradicții care uneori au umbrit personalitatea scriitorului.

Exegetul n-a aglomerat amănunte de ordin anecdotic, dar nici nu le-a ocolit acolo unde se făceau utile pentru a da culoare și autenticitate vieții bardului de la Mirceați. Cum era și natural, pentru o scriere de istorie literară modernă, studiul se impune și prin fațeta polemică, prin maniera cu care discerne, din numeroase interpretări tendențioase, adevărul interpretindu-l.

Cu alte cuvinte, se prezintă deopotrivă viața primului poet național român alături de taboul realist de epocă, din care descifrăm luptele pentru idealurile politice, sociale și culturale, activitatea vie a presei progresiste, propășirea literaturii și a teatrului într-o perioadă de mari avânturi patriotice. Bine familiarizat cu evenimentele cele mai diverse, autorul reînvie în paginile vastei sale biografii atmosfera specifică a momentelor de la 1848, Unirea sau Războiul de neaținare, factori care ajung să trăiască asemenei unui eroi de intensă complexitate, conturîndu-se structural în spiritualitatea lui Alecsandri.

Într-un asemenea cadru, se profilează și viața intimă a scriitorului evocat „discret, plin de tact, de o sinceră amabalitate cu toată lumea, dar mai cu seamă cu cei mai prejos decât a sa”, se împlineste chipul poetului, al prozatorului, afirmîndu-se ca om de acțiune și, mai presus de toate, al patriotului. La fixarea acestei imagini contribuie și arhitectonica gîndită a studiului în care materialul e structurat în capitole care se completează logic unul pe altul.

IN MEMORIAM

Monografia biografiei lui Vasile Alecsandri constituie o lucrare de valoare, o interpretare din unghi sociologic datorată unui specialist, care a știut să respecte cerințele acestei specii dificile care este biografia, evitând ceea ce este artificial și romantios.

*) G.C. Nicolescu : Viața lui Vasile Alecsandri, E.S.P.L.A., 1962 (ediția a II-a, 1965, ediția a III-a, Editura „Eminescu”, 1977).

Motivul erotic în proza lui V. Alecsandri

Se pare că la umbra poetului național, a dramaturgului admirat, sprozatorul Vasile Alecsandri era mai puțin observat de contemporani. La apariția „Operelor complete” (1876), critica a survolat proza, întrecindu-se cu aprecieri asupra celeilalte dimensiuni. Mai târziu, ansamblul să a impus și ceea ce fusese uitat devine principal motiv de referință. În „Insemnări literare” din 15 iunie 1919, Garabet Ibrăileanu se opunea tenacei prejudecăți că Alecsandri este mai ales, și mai înainte de toate, „un poet în versuri” și susținea că paginile care satisfac mai mult cititorul modern sunt cele de proză. „Poate că cea mai durabilă parte a operei lui Alecsandri este cea în proză”, scrie și George Călinescu în „Istoria literaturii române...” din 1941 și în sinteza „Vasile Alecsandri” (1958).

Scriind despre altii, autorul vorbește totdeauna despre sine, de aceea observațiile consacrate prozei sale ar putea restituî un Alecsandri „par lui-même”. Privindu-i opera ca o sinteză a idealurilor epocii sale, revărzind sursele de inspirație și mesajul artistic, se conturează patru direcții importante în proza sa: descrierea călătoriei, critica moravurilor sociale și politice ale epocii, evocarea politică și biografică, prezentarea sentimentului de dragoste.

Căștiigați de firescul narațiunii, de simplitatea mijloacelor artistice, refinamentul comunicării, încercăm căteva opinii asupra celui din urmă dispozitiv — proza erotică. La numai 19 ani, cu „Buchetiera de la

La mai bine de un sfert de veac de la apariția ei, prin bogăția documentară evidențiată, această carte își mai păstrează actualitatea în zilele în care comemorăm centenarul morții poetului.

prof. dr. Victor STOLERU

Florencă“, ne oferă o nuvelă romantică, o frumoasă poveste de dragoste. Pe un spațiu restrins se întlnesc aproape toate caracteristicile prozei lui Alecsandri: subiectivitate, observația naturii exterioare, predilecția pentru pietoresc și exotice, aspectul memorialistic, gustul pentru senzațional. În biserică Santa Maria del Fiore din Florența, autorul descifrează pe icoana sfintei Cecilia îscălitura pictorului V..., cunoscut la Paris. Pictorul este și el consternat în fața icoanei. Își recunoaște prietenul și-l conduce într-o cafenea, unde întlnesc buchetiera. Descrierea este captivantă, foarte aproape de trăsăturile unei opere plastice: „Ah! ce frumoasă buchetieră! ce aer nobil și elegant! Cine oare să fie? ziceau alții. Pare că am văzut figura aceasta ce seamănă cu primadona de la Pergola! Ridicai capul dorind să-i cîne pricinaise acea tulburare în sală și zării în fața noastră o femeie de o frumusețe îngerească care, zîmbind cu o grație deosebită, ne prezenta bucheturi de flori“. Prietenii merg în lunca Arnului și pictorul povestește dragostea sa pentru frumoasa primadonă Cecilia, modelul icoanei. Este ușor de înțeles, că în pictorul V. Alecsandri se înfățișează tot pe el, ca pe un Werther: „fața lui era roșie ca cerul ce se întindea deasupra noastră; părul său ridicat de vîntul de seară, filfia în aer și lăsa liberă fruntea sa largă și genială“ sau „V. era un caracter iute, simțitor și supus impresiilor celor

CENTENAR ALECSANDRI

mari, cînd sufletul său era măscat de vreun lucru, atunci întotdeauna el, imaginea-i se inflăcăra și baterea inimii sale îi zarobea peptul".

In aceeași manieră romantică, poetul vede îndrăgostitii rămași îmotați de dulcele uenire al iubirii, „doingeri adormiți în voluptatea sestiei cerești".

„Monte di fo" este o altă Suvenire din Italia. Pentru Pascari, un Quasimodo respins de Letitia, fiica ducelui Orlan devină capetenia unei cete de bandiți în munții Apenini se detașeză sub numele de Marco Brojio. Pe o intriga ușoară este construită și povestirea „Toader și Mărinda". O fată îndrăgostită de văcarul satului înnebunește cînd părintii o despart de el și cînd își vede iubitul militar la Iași. Povestirea sau „aneedota" este inclusă în memorialul „O primblare la munte". Aceasta cuprinde și istoria unui călugăr care omorise în tineretea lui trei turci, salvindu-și nevasta răpită, ucisă apoi și ea de al patrulea turc. Plăcerea spectacolului prin alcătuirea portretului este reînțlnită: „nevasta-mi era cea mai frumoasă femeie de la munte; parcă o văd după atîția amar de ani, cu părul ei negru ca pana corbului și lung pînă la călcii, cu ochii săi mari și veseli, cu fața ei albă, cu trupul său nalt și mlădios (...), căci bune zile am petrecut cît am trăit cu dînsa (...), bune zile, bune zile...".

Prima parte a romanului „Dridri" oferă loc, de asemenea, aventurilor amoroase. Marie Angelique Chataignez atrage privirile și adorația celor mai „fashionabili" bărbați ai Parisului: „O tinără actriță, cea mai frumoasă din cîte le-am zărit, jună veselă, spirituală, seducătoare în deplină putere a cuvîntului, ce avea, lucru lesne de înțeles, un cor-

teiu foarte numeros de adoratori". Vali (Alecsandri) este din nou prezent. Între ei și Dridri se ieaga o mare iubire; se desprinde, însă, de ea mai urzit, rara regrete și lamentari: „Imi pare că aud gîsul tău, mult iubit apicindu-mi proverbul francez: „A beau mentir qui vient de loin". Cu toate acestea încep mai intîi a te saruța, apoi te iau pe genunchi ca pe un copil zburdalnic și îți promit o lungă și frumoasă poveste dacă îi fi cuminte".

Îndrăgostitul Alecsandri își analizează cu finețe, neliniștea, bucuria, sentimentele și în multe pagini din „Jurnal de călătorie în Italia". Incredințat lui C. D. Papastate la 15 noiembrie 1945 de către Elena I. Vănescu-Capșa, nepoata Paulinei Alecsandri, „Jurnalul intim" (7–19 iunie 1846 – 4 mai 1847) a fost publicat abia în 1947. Sînt pagini de impresionant lirism, de o trăire sufltească cu mare amplitudine. Totul este stăpînit de fuga de moarte, în căutarea soarelui: „Măsor camera în lung și-n lat, ca un nebun, mă duc de douăzeci de ori la fe-reastră. În sfîrșit, feciorul vine deodată să-mi spună că a sosit" sau: „Este cea din urmă plimbare a noastră pe Gindecea. N. Plinge. Adio, Gindecea. Ne reîntoarcem triști spre-piața San Marco".

Cit a izbutit Alecsandri să impună povestile de dragoste? Atîțit că s-a putut într-un moment al tatonărilor, al deschiderilor de drumuri. Este minunat să ne amintim mereu de poetul care și iubea nemăsurat poporul.

„Mie mi-e drag românul și știu a prețui bunătățile cu care l-a dăruit natura. Mi-e drag să-l pri-vesc și să-l ascult, căci el e simplu și frumos în înfățișarea lui, căci e cu-rat, înțelept, vesel și poetic în gra-iul său".

prof. N. CRACIUN.

Verbul în „Pastelurile" lui Alecsandri

Cercetarea — ca modalitate de apropiere pas cu pas de esențele poeziei — oferă uneori bucuria descoperirii unor „poteci" nebătătorite, a dimensiunii care concentrează în ea cea mai puternică forță poetică germinativă.

IN MEMORIAM

În „Pastelurile“ lui Vasile Alecsandri, trebuie să vedem **verbul** nu doar ca pe o realitate textuală definind un sistem ierarhizat de imagini și efecte, ci mai ales, ca pe un generator foarte activ de conotații. „Flori de nufăr“, de pildă, absoarbe prin verbe sensuri bine determinate, care au densitate poetică aparte, de-a dreptul surprinzătoare, și, cu toate acestea, **verbul** își păstrează capacitatea de a genera și alte semnificații — din structuri diferite sau nu : „Priviți ! cetatea verde se mișcă, se deschide. / O mîndră copiliță apare, ieșe, rîde / Si lunecă...“.

Diversitatea configurațiilor poetice este cu atât mai mare, cu cât **verbul** nu are nici o prezență singulară. Acumulări verbale care nuanțează limbajul și prin care se realizează traseele conotațiilor, întâlnim în multe pasteluri : „Afară plouă, ninge ! afară-i vijelie, / Si crivățul aleargă pe cîmpul înnegrit“ („Seri-le la Mircești“) ; „Frunzele-i cad, zbor în aer, și crengi se dezlipeso / Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc“ („Sfîrșit de toamnă“). (Imaginea o întâlnim și la Millevoye — preromanticul francez, în poezia „La fleur“, dar ea nu se desfășoară cu rapiditate ca în pastelul lui Alecsandri, căci verbele sunt repartizate uniform în poezie, iar celelalte elemente gramaticale nu grăbeso succedarea ei : „La même faux nous moissonne, / Nous cédonz au même dieu : / Une feuille t'abandonne, / Un plaisir nous dit adieu. / Chaque jour le temps nous vole / Un goût, une passion, / Et chaque instant qui s'euvole / Emparte une illusion“).

Verbele au vigoare ; prin ele, Alecsandri instituie limba ca urmă în materia, altminteri inertă, a simbolurilor. Se creează o lume activă, de un dinamism uneori explosiv : „Boii rag, caii nechează, cîinii latră la un loc“ („Sfîrșit de toamnă“) sau : „El vine, se înalță, în cercuri line zboară / Si răpide ea gîndul, la cuiub-i se coboară“ („Oaspeții primăverii“).

Cuvintele se transformă, se conexează sau derivă unele din altele și ajung, cum spunea Lucian Blaga, „din starea lor naturală, în starea de grație“.

Luiza PALANGIUC,
clasa a XII-a,
Liceul „Al. I. Cuza“ din Focșani

DEBUT**CHEMARE**

Oameni,
Feriți-vă,
Oameni !
Trece mașina timpului.
E plină de zăpada
Firelor albe de păr.
Ne duce spre
Chemarea pămîntului.
Circulați pe sub copaci,
Să treacă prin voi

Ramura lor verde.
Zburăți, oameni,
Către muguri,
Doar acolo
Să știți
Ochiul alb
nu vă vede.

Constanța CORNIDA

DEBUT**DEŞI**

**Fiecare vultur moare singur cuc ;
Dintre-atitea aripi care-n cer măsoară
Cind el cade, doamne, una nu coboară.
Patru pui de vulpe sub păduri îl duc.**

**Şi nu ştii de-i bine, şi nu ştii de-i rău,
Să alergi spre lume, să te plângi la alt,
Gardul dintre semenii e aşa de-nalt,
Şi-s aşa departe, şi-i aşa de greu...**

**Iată inserarea suie-n vîrf de tei
Un rotund de lună mare şi pătată,
Trec în zbor bîflanii singurateci, grei,**

**Numai stuful mişcă vîrfuri laolaltă,
Deşि toate-noată în aceeaşi balta,
Fiecare broască-şि bate toaca ei.**

Constantin NIȚU,

Bucureşti

VISEZ

Visez cu ochii deschiși o lume
fantastică de abur,
Visez o floare scăldată
de rouă,
Visez un nor de zăpadă
mai alb decât ziua,
Visez o planetă înconjurată
de ape,
Visez, dar e aevea,
Visez, şi totuşi există,
Visez...

PLUTESC

Plutesc în spațiu pe corabia
timpu...
şi privesc. Sînt stele...
ce cu ochi vii mă înconjoră...
Plutesc pe-un nor spre o lume
ce parcă se scufundă în tăcere.
Plutesc pe-o frunză de arțar
şi că mă întorc iar între oameni :
oamenii, oamenii, din lumea plină
de mister.

Claudia-Teodora GRIGORE,
Şcoala nr. 5 — Focşani

DINTRE SUTE DE CATARGE

LA MULTI ANI !

Văd flăcări. Și gloanțe deodată,
 Mai negre ca anii din urmă,
 Cu moartea pășesc laolaltă.
 Mi-e teamă. Am tată și mamă,
 Dar viața învinge în față
 Și-n urmă.

Dar stați ! Mulțimea se oprește,
 E zid și granit curge-n sănge.
 Degeaba se trage orbește.
 Văd lacrimi, dar nimeni nu plinge,
 Văd fețe-nroșite de ură
 Și sănge.

E noapte aici și în spate
 Și zorii bolnavi se arată.
 Cu cît te-am plătit, libertate ?
 Vor fi oare sinceri vreodata
 Cei ce-au ucis mișelește
 Și-n șoaptă ?

Vom cere sentința supremă :
 Călăii să treacă-n vecie !
 Copiii uciși vă blestemă !
 Ce preț am plătit, Românie.

Prof. Cezara GROPER,
 fostă elevă a Liceului „Unirea“

P A T R I A

Patria e lacrima istoriei
 și bucatea de cer
 dintr-o carte tăcută,
 e arc de Carpați peste timp,
 e bătrînul Danubiu
 și-i antica Mare.
 Patria e cîntecul bobului de grâu,
 e zîmbetul pruncului din leagăn,
 e clipocitul leneș al izvoarelor,
 e lumina sufletului meu.

Camelia PRICOP

COPII MINUNE

Eurydice

El-Etr

Lumea copilor a reprezentat, dintotdeauna, un tărîm al purității, al nevi novăției, al privirilor mirate și, de aceea, mereu întrebătoare asupra a ceea ce îi înconjoară. O lume mirifică, de neuitat, care declanșează efluviile nostalgiei pe parcursul succesivelor vîrste. Expresie supremă a unicătății acestei faze din evoluția fiecărui om o reprezintă înțelepciunea conținută în aforsimul brâncușian : „În clipa cînd am încetat de a fi copil, am murit“.

A scrie pentru copii este, în aceste împrejurări, una dintre cele mai dificile îndeletniciri și puțini sănătorii care au reușit să pătrundă în acest mirabil univers al ingenuității și candorii. Cu ani în urmă, a apărut o extraordinară antologie a inocenței¹, în care figurează texte clasice (și mai puțin clasice) consacrate vîrstei prime.

Dar o asemenea antologie ar putea fi alcătuită și din texte compuse de beneficiarii acestei literaturi — copiii însăși. Nu arareori în presa noastră literară — și mai ales în revistele literare ale elevilor — apar lucrări ale căror autori sunt la vîrsta **Fetișei cu chibriturile**. Semnificativ în această privință este faptul că în „Revista noastră“ (publicație a Liceului „Unirea“ din Focșani), în ultimii 15 ani au debutat peste 600 de copii din România².

Copilor de pretutindeni le este proprie perceperea la altă scară a realității, ei avînd asupra acesteia, aşa-zicînd, o viziune proaspătă, nemediată. În cazul celor ce vădesc fie ușurință în exprimare, fie imaginație, ineditul acestei situații nu poate conduce decît la ideea de precocitate, exercițiul, oral sau scris, putînd lua forma artei autentice.

Este și cazul creațiilor miciutei Eurydice El-Etr, probabil libaneză, născută în aprilie 1981, și care de la vîrsta de un an și sase luni a început să rostească — uneori în chip elaborat, alteori mai nepreagîndit — fraze sau simple propoziții poetice : vorbe, remarci, reflecții, haiku-uri, povestioare ș.a., care i-au încînat pe cei din jurul ei. O bună parte dintre acestea au intrat în volumul intitulat „Je tousse de la lumière“ (La Délirante, oct. 1986), apărut cînd autoarea avea numai cinci ani și jumătate.

De fapt, Eurydice — aşa cum apare din paginile „cărții“ ei — este ceea ce numim **un copil minune**. Asemenea copii au existat și vor exister mereu. Dintre români, amintim doar pe Iulia Hasdeu și pe George Enescu. Nu întîmplător în Iulia Hașdeu a fost evocată „...umbra acestui uitat și singur copil genial al literaturii românești...“³ : „Un copil minune. Un miracol. O mirare. La doi ani și jumătate Iulia Hașdeu știe să scrie și să citească. Silabisește pe genunchii tatălui bun, primele cuvinte, dovedind dragoste multă și ciudată de slovă, și dovedind mai ales inteligență care arde foarte puțin normal într-un suflet cît un mugur, căruia de-abia doi bujori de ani îi surînd în obraji“⁴.

Dar interesul pe care îl poate prezenta această carte este și de altă natură. Așa cum rezultă din autograful existent pe exemplarul aflat în biblioteca noastră, un rol important în descoperirea acestui remarcabil și precoce talent a avut filosoful și eseistul Emil Cioran. Iată, de altminteri, mărturia sa expresă, sub formă de dedicație (scrisă integral în românește, fapt mai puțin obisnuit la Cioran !) : *Lui Arşavir (Acterian — n.n.) — eu sunt nașul acestui... geniu. Cu dragoste, Cioran*. Datarea este făcută însă în limba franceză : Paris, le 27 octobre 1987 — limbă în care este „scrisă” și cartea la care ne referim. La rîndu-i, autoarea afirmă, cu gîngăsie, în septembrie 1985 : „Cioran este un gînditor, pentru că se gîndește la mine, ce cadouri să-mi facă etc.” (Op. cit. p. 57).

In speranța că previziunea lui Cioran cu privire la micuța Eurydice se va confirma, prezentăm, în continuare, lărgi extrase din cartea ei, a cărei valoare nu este atât bibliofilă (tirajul însumează 2700 exemplare), cît literară.

1) Iordan Chimet. *Cele douăsprezece luni ale visului*. București, Editura Ion Creangă, 1972, 432 p.

2) Vezi interviul profesorului Petru Dima, în „Vatra”, anul XVII, nr. 12, dec. 1987, p. 4.

3) Ion Aurel Manolescu, Iulia Hasdeu, București, Editura Librăriei Pavel Suru, 1939, p. 11 (prefață).

4) Ibidem, p. 22.

Extrase din cartea „Je tousse de la lumière”

de Eurydice El-Etr

Prima vizită la Grădina Botanică

Ursi ! Rațe ! Maimuțe ! Păsări ! Tigri ! O, ce carte frumoasă !

Noiembrie 1982

Pleacă de-aici Y !... și totuși Y este drăguț !

Aprilie 1983

La deșteptare

Bună ziua I, bună ziua R... îl iubesc mult pe Y.

Aprilie 1983

În fața unei oglinzi

Te iubesc de mult, niciodată nu te voi uita.

Aprilie 1983

Poveste

O broască s-a întinut, odată, cu un melc. Melcul a sărutat broască și pietrele au cerut și ele un sărut.

Mai 1983

— Tata este un palmier mare, Eurydice este un palmier mic.

— Dar mama ?

— Mama este o pisică.

Mai 1983

— Eurydice, ce-ai vrea tu să ai : o surioară sau un frățior ?

— O surioară și ciocolată.

Mai 1983

A simți

În timp ce se deschidea fereastra, ea s-a apropiat :

— Vreau să simt soarele, spuse, și respiră adînc.

Mai 1983

— Eurydice, ce-ai vrea la desert ?

— Fragi, struguri și un sărut.

Mai 1983

G este aproape un C, K este aproape un X, V este aproape un Y.

Iulie 1983

Nor

Vrei să cobori scara o dată cu mine, norule ? Nu ? Vrei să rămîni pe cer ? Mergi cu mine ? Îmi dai mîna, pentru că sănt multe mașini, înțelegi ? Vom merge în grădină, vom vedea poneii, măgarii, balansoarul, mănejul. Te iau în brațe, vrei să co-

bori ? Da ? Mai tîrz iau din cer și vom cea nouă ? Vrei să daiă mâninc... Pasă nu ești drăguță ! Nu moasă ! Nu săn mi

Ieșind din piscină

— Merg pe un pi

— Cum o să zborăripi ?

— Aripile le-am Voi conduce camio meu Logan stă în ure pe un O, cu ma tru că sănt prea mu

— Eurydice, vrei

— Nu,

— Vrei un alt tată

— Nu, vreau o al

Iată Turnul Eiffel peri.

Furculiței care a în farfurie

— Nu dormi, furc mentul !

Tatălui ei, înainte Tu ești nisipul me

De-aia

— De ce o iubești

— De-aia.

— Cum de-aia ?

— De-aia, de-aia, I

puns.

Foarte

— Iți iubești mam

— Foarte.

— Dar pe tatăl tău

— Da.

— Căt ?

— 17, 18, 19 kilog

COPII MINUNE

iu? Nici dacă te
i merge în casa
cobori? Deocam-
ire! Găsești că
u ești prea fru-
ilțumită!

Iulie 1983

n, vreau să zbor,
i, Eurydice, fără
lăsat în camion.
nul și prietenul
spate. Vreau să
sca pe față, pen-
lte albine.

Iulie 1983
o altă mamă?

?

tă Eurydice.

August 1983

— este plin de

Septembrie 1983
alunecat

uliță, nu e mo-
Septembrie 1983
de a adormi

eu adorat.

Octombrie 1983

pe Verena?

S și astă un răs-

Decembrie 1983

a?

?

ame!
Februarie 1984

Pe stradă sint mică; acasă sint
mare.

Februarie 1984

Am prins plingind pentru ca să
răd.

Februarie 1984

Te poți ascunde după o perdea, și
astfel vei fi ca și marionetele.

Martie 1984

Mama este grădina noastră.

Mai 1984

Tușesc lumină.

Mai 1984

○ găină roșcată și albă
Ciugulește pești
Eșingă un pod.

Iunie 1984

Îmi ascult ochiul.

Iulie 1984

Primul exercițiu de colorat

— Fii atență, draga mea, nu iezi
din cadrul desenului.

— Să nu dau pe dinăfară, precum
cafeaaua?

August 1984

Cind se face ziua

Cind se face ziua

Noaptea se ascunde sub pietre
Doarme în patul ei de pietre

Dacă ziua se afundă-n noapte
Se poate întâmpla ceva

Foarte grav.

Septembrie 1984

În buzunarul tatălui

Scotocesc în buzunarul unui poet!

Septembrie 1984

S-ar zice că lingurița s-a spînzură
de un morcov de cristal.

Septembrie 1984

Banana s-a culcat căci e obosită
cum n-a fost ea niciodată.

Octombrie 1984

Solfegiu

Mama este în cheia sol. Mama este
frumoasă ca o cheie de sol.

La masă

Nesuferite plete, care mă faceți să
vă uit că nu trebuie să vă ating!

Februarie 1985

Cicatricile de varicelă le porți
toată viață? Și chiar după aceea?
Chiar dacă ești pasare?

Martie 1985

Poate că știe tata, pentru că el
are șapte ochi.

Martie 1985

Dacă văd o bombă trecind peste
Liban, o lovesc cu pământul meu.

Martie 1985

Cea mai frumoasă poezie

Nu mai spune, tată, că eu sint cea
mai frumoasă poezie a ta, căci altfel
prietenii mei vor crede că tu m-ai
scris.

Martie 1985

Mamei ei

— Unde eram eu cînd tata ți-a
dăruit acest pulover?

— În pîntecul meu, ba nu, în ca-
pul meu.

— Și cînd tu întoarceai capul, eu
eram în capul tatei, iar cînd tata în-
torcea capul...

Martie 1985

**Urmare la Povestea cu Albă-ca-
Zăpada**

Tatăl Albei-ca-Zăpada bate la
poarta castelului Printului.

— Toc, toc, toc.

— Cine e, întrebă Albă-ca-Zăpa-
da?

— Tatăl tău.

— Intră, tată.

— Unde este printul tău, aş vrea
să-l văd.

— A ieșit la plimbare. Se întoarce
repede.

— Atunci, mă duc pînă la libră-
rie.

Tatăl revine:

— Iată, fata mea, cărti pentru ti-
ne și pentru printul tău, dă-i-le.

— Dar el trebuie să vină repede,
tată, așteaptă-l.

— Nu pot, trebuie să regăsesc o
femeie pe care s-o iau în căsătorie.

Iulie 1985

Prezentare și traducere de:

Paulina și George CORBU

'INTERVIU

Ing. Adrian Dumbravă privind Oceanul Pacific la Anjinzuka

(Urmare din pag. 3016)

vegetale), temple și pagode celebre. Osaka, un centru economic de primă mărime, uimește prin armonia prezentului cu trecutul, tradiția și respectul pentru aceasta impletindu-se cu joialitatea locuitorilor și trepădăția activităților economice, artistice și de agrement. Castelul din Osaka, centrul vital al shogunului din 1583, uimește prin arhitectură, eleganță, poziție strategică, trecut istoric, constituind un simbol al castelelor japoneze. Ne-am continuat apoi călătoria spre Hiroshima cu shukansenul, folosind unul din trenurile rapide, Hikari (fulgerul). Kodama (trăsnetul) are mai multe opriri. Acest tren și-a cîștigat deja celebritatea mondială. Voi spune doar că a costat enorm (60 de milioane de dolari/milă), dar cheltuiala s-a amortizat în zece ani. Traseul care numără 1177 de km și care are șapte opriri se parcurge în 6 ore și 26 de minute.

— Te-ăș ruga să vorbești în mod special despre Hiroshima.

— Imediat după cazare, ne-am dus să vizităm Parcul Memorial al Păcii și Muzeul. În primul rînd, te frapează aici „Clădirea bombei atomice”, mărturie zguduitoare a atacului nuclear de la 6 august 1945, ora 8 și 15 minute. Pe limba de pămînt îmbrățișată de apele riurilor Honkawa și Motoyasu, națiunea japoneză a ridicat în memoria victimelor mesaje ale păcii și durerii: Cenotaful, Flacăra veșnică, Fintina păcii, Statuia zeiței indurării, Monumentul rugăciunii, Statuia mamei și a copilului în furtună, Clopotul păcii, Monumentul copiilor. Avind în gînd versurile lui Jebeleanu din „Noaptea soarelui”: „Un trăsnet! / Deodată, toate ceasurile-au stat, / Cu limbile înghețate ca într-o gură / Încremenită. / Timpul a murit”, am pășit cutremurat de imaginile fotografice, machetele și obiectele expuse în Muzeul Memorial al Păcii. Dintre acestea, am reținut, în mod deosebit: paharul topit, ceasul topit și incremenit la 8 și un sfert, zdrențele recuperate din cenușa morților, trunchiul de bambus ars pe dinăuntru, piatra incizată de focul groaznic, urma doar lăsată de cel care fusese cîndva. Am rememorat, în același timp, forța descriptivă a lecției de literatură română, pe care ne-ăși predat-o în liceu, consacrată ciclului de poezii „Surîsul Hiroshimei”. Dar forța necontrolată a atomului poate ucide nu numai în război. De data aceasta, am remarcat avertismentul lui Arghezi din „Cintarea omului”: „...urmașul lui Prometeu, el, omul, / A prins și taina mare, a tainelor, atomul. / El poate omenirea, în cîteva secunde, / S-o-nținecească nouă pe veci, ori s-o scufunde”.

JAPONIA VAZUTĂ

De Ziua Victoriei, 9 Mai 1986, am semnat în cartea Muzeului „Pentru pace, pentru un atom liniștit și stăpinit”.

Reconstruită în totalitate, Hiroshima te întâmpină cu flori și verdeață, cu căldură umană, cu dorința de pace.

— Cum arată satul japonez alături de centrele puternic industrializate?

— Din suprafața de 377619 de km² a Japoniei, doar 3,7 la sută este locuită și, imaginăți-vă, de peste 120 000 000 de oameni. Populația este concentrată în cîmpia Kanto, cea mai largă din Japonia (din care face parte și Tokyo) și în regiunea Kansai, cuprinsă între Osaka, Kyoto, Kobe etc. Călătorind din Tokyo spre sud, este greu să-ți dai seama unde începe și unde se sfîrșește un oraș sau un sat, totul constituind un megalopolis deja conturat. Satele vizitate întîmplător în timpul diferitelor excursii nu au uriașele clădiri care marchează profilul unui oraș, dar curățenia, șoselele asfaltate, automobilele, mărfurile în magazine sunt similare.

— Ce-ai reținut din sistemul educațional?

— În 1872, s-a aplicat primul sistem de educație publică. De atunci, de la perioadă la perioadă, acest sistem a suferit continue îmbunătățiri corespunzătoare etapei de dezvoltare parcuse. Învățămîntul obligatoriu cuprinde cursul elementar (6 ani) și cursul secundar inferior (3 ani). La cursul secundar superior merg 94 la sută din elevi, acesta fiind organizat la zi, serial și fără frecvență. 70 la sută din școlile care au cursuri secundare superioare asigură o pregătire generală, celelalte sunt specializate (economie, tehnică, agricultură, matematică, pescuit etc.). Nivelul superior (bărbați 78 la sută) oferă cursuri cu durata de 4 ani, 6 ani și doctorat (în plus 5 ani). La cursul superior, merg 38 la sută din absolvenții cursului secundar, una din cele mai înalte rate din lume (S.U.A. — 38 la sută, Franța, Anglia — 10 la sută). Colegiile tehnice sunt frecventate în special de băieți (98 la sută), iar cele umaniste de fete (90 la sută). Învățămîntul particular se extinde asupra grădiniștilor (60 la sută), colegiilor (84 la sută), școlilor speciale de pregătire (87 la sută) și universităților (72 la sută din 450). Admiterea la facultate este foarte severă la universitățile de stat și la unele particulare.

Interesantă mi se pare și o altă statistică, populația ocupată în diferite sectoare fiind un indicativ al aprecierii nivelului de dezvoltare a unei țări. În Japonia, în sectoarele primar, secundar, terțiar, sunt ocupati 10,9 la sută, 33,5 la sută și respectiv, 55,3 la sută. În sfera serviciilor, finanțe, asigurări, peste 35 la sută din angajați au studii superioare. Învățămîntul este, cred, unul din elementele-cheie care explică modernizarea, prosperitatea și locul major pe care îl deține Japonia în sistemul economic mondial.

— Cum își petrece japonezul timpul liber?

— Ziua normală de muncă începe la 9 și se sfîrșește la 17,30. Adăugați la timpul de lucru timpul de deplasare cu metroul (chikatetsu), cu trenul de suprafață (kokutetsu) sau cu autobuzul, de cca. o oră și jumătate. Săptămîna de lucru este de 6 zile (de-a lungul anului existând 31 de zile de sărbătoare națională, majoritatea libere), dar perioada medie de concediu este 4–5 zile. După stresul orelor de serviciu, japonezul își descarcă sistemul nervos urmărind înălțări de baseball, sumo (gen de lupte japoneze), wrestling (lupte profesionale) sau făcînd el însuși sport (golf, alergări, carate, bowling). Poate merge cu familia la un restaurant cu specific național (în kimono, se sublinjează), dar cel mai adesea împreună cu prietenii sau în interesul companiei în care lucrează, în diverse locuri de agrement. Îndrăgește reprezentările de teatru „noh” (cu măști), considerată cea mai veche formă de teatru a lumii, „kabuchi” (o experiență vizuală ameîitoare de cîntec, dans, dialog, mimă în care toate rolurile

DE UN ROMÂN

feminine și masculine sunt jucate doar de bărbați), spectacolul de păpuși, „bunraku” (în acordurile de shamisen și koto), filmele, precum și spectacolele de muzică (de la pop la muzica clasică).

— Care este condiția femeii japoneze?

— Secole la rînd, femeia a avut un statut inferior bărbatului. Pînă la perioada Meiji, femeile nu aveau voie să urce pe muntele Fuji, munte considerat sacru. Dezvoltarea tehnologică și economică a ultimelor decenii a redus mult din decalajul sexelor. În general, femeile muncesc pînă la căsătorie sau cel mult pînă la nașterea copiilor. Apoi, intrucît în stilul tradițional japonez femeia este gardianul finanțelor și ca mamă, elementul de bază al familiei, își dedică timpul creșterii copiilor și gospodăriei. După ce copiii s-au făcut mari, ele se pot reîntoarce la muncă, angajindu-se cu normă parțială. Acest statut este deja dezavantajos (salariu și beneficii reduse, drepturi sindicale minime, neconsiderarea anilor de muncă la pensie). De altfel, statisticile indică faptul că doar 35 la sută din forța de muncă se bucură de condițiile paternalismului*. Inegalitățile persistă. Un recent studiu arată că în timp ce aproape 40 la sută din bărbați au terminat un curs de colegiu de 4 ani, numai 10 la sută din femei se află în această situație. Femeile au încă o contribuție redusă la viața politică (3,5 la sută în Dietă), dar se înregistrează o creștere simțitoare a mișcării profeministe pentru drepturi politice și sociale egale.

— Ce a rămas din spiritul samurailor?

— Cuvîntul „samurai” are înțelesul de „om de serviciu”. Samuraii au apărut în Kamakura (1192) o dată cu shogunul, șeful suprem militar și administrativ în timp de pace și de război. Aproximativ 700 de ani, ei au fost prezenți în întreaga țară, dar trăiau mai ales aproape de sediile puterii locale. Cam un japonez din șase aparținea clasei samurailor și fiecare samurai putea trăi confortabil pe seama orezului cultivat de ceilalți cinci. Samuraii erau oameni educați. Fiind scutiți de muncile agricole, aveau timp să scrie și să citească. Numai ei aveau dreptul să poarte în public, binecunoscutele săbii tachi (lungă) pentru atac și luptă normală și tanto (scurtă) pentru lupta din apropiere și eventualul ritual de sinucidere, simboluri ale clasei și statutului lor. Samurailui își servea numai stăpînul feudal, de la care primea hrana. Deoarece un samurai fără stăpîn era un samurai fără hrană, acesta mai curind murea pentru domeniul și bunurile stăpînului. De asemenea, un samurai nu putea să-și schimbe stăpînul cu nici un preț și numai puțini au ales calea haiduciei, devenind „ronin”. Moartea stăpînului și pierderea averii atrageau în mod automat sinuciderea în masă. Sfîrșitul lungii perioade feudale japoneze, survenită la scurt timp după urcarea pe tron a împăratului Meiji, care a adus Japonia în era modernă, a însemnat și sfîrșitul puterii samurailor. Dar spiritul de sacrificiu suprem, devoțiunea totală față de superior, răbdarea, spiritul de organizare, simțul tactic, lupta pentru victorie, grefate pe filozofia specifică japoneză de bine și de rău, sunt valori care își fac simțite ecoul în timpurile moderne. Firmele Mitsui și Mitsubishi au fost fondate de clanuri de samurai.

— În încheiere, te rog să te referi la prezentele românești în tinute în Japonia.

— Sunt multe și unele chiar neașteptate. România participă anual la Tîrgul Internațional de la Osaka. Nu lipsesc turneele diferitelor ansambluri artistice. Apoi, datorită faptului că municipiul Constanța este oraș înfrățit cu Yokohama

* Termen desemnînd pretinsul interes pe care l-ar manifesta patroii sau conducerii de fabrici față de bunăstarea muncitorilor, față de atmosfera din întreprindere, de relațiile interumane (Fl. Marcu și C. Maneca — „Dicționar de neologisme”).

INTERVIU

D-l Ikuza Tanaka îl felicită pe ing. Adrian Dumbravă și-i înmînează diploma de absolvire a cursului

(în engleză se spune „sister cities” — apelindu-se la gradul de soră!). An de an, noi participăm la Festivalul orașelor înfrățite. În 1986, țara noastră a prezentat filmul „Horea”, în regia lui Mircea Mureșan, prezența apreciată de public și de specialiști. Alături de Constanța (1977), Yokohama mai este înfrățită cu San Diego (1957), Manila (1965), Vancouver (1965), Shanghai (1973), Odessa (1965), Lyon (1959), Bombay (1965). O surpriză nemaipomenită am avut descoperind un „Sărut” al lui Brâncuși la Muzeul Național Hakone. Muzeul a fost fondat în 1969. Peste 300 de piese de artă, aparținând lui Rodin, Dubuffet, Henry Moore, Alexander Calder și multor alțor artiști străini și japonezi sunt expuse în aer liber, beneficiind de un splendid decor vegetal. Sunt aici copii în mărime naturală ale lucrărilor lui Michelangelo („Pieta”, „David” etc.). Din 1984, găzduiește o mare colecție din lucrările lui Pablo Picasso, incluzând „Doamna cu pălărie albastră”, picturi cubiste, piese ceramice din colecția fiicei sale mai mari, Maya. În Ginza (Tokyo), există restaurantul cu specific românesc, „Darie” (personaj din romanul „Desculț” de Zaharia Stancu), unde se pot consuma delicioasele noastre mîncăruri, udate de vinurile renumitelor podgorii, într-o atmosferă muzicală autentică. Cred că 8 japonezi din 10, aflând că sunt român, mă întrebau de Nadia Comăneci, marea sportivă care a dus faima României. Cred că acum vor adăuga numele Danielei Silivaș, proaspăta medaliată a Jocurilor Olimpice.

După cum ați menționat, „la capătul pămîntului”, am primit o scrisoare și exemplare din „Revista noastră”. Un exemplar a fost oferit bibliotecii Institutului Tehnologic din Tokyo. Evident, cu multă satisfacție, am arătat-o d-lui prof. Okabe, d-lui Masabumi Masukko, asistentul profesorului, studenților din laborator. Citind cu nesaț paginile revistei, am aflat despre existența traducătorilor Sumiya Haruya și Michiko Yoda. Imediat, am început acțiunea de căutare, curios să descopăr interesul și activitatea acestora în legătură cu România. Cu doamna Yoda am avut o convorbire telefonică, în schimb cu d-l Sumiya Haruya („Haru”, pentru prietenii, mi s-a recomandat) m-am întinut într-o după-amiază frumoasă, la „Tokyu Plaza” din Shibuya, unde am servit „sashimi” și „tempura” și am discutat în vervă despre literatură și viață, proiecte și împliniri. Mă bucur că d-l Sumiya Haruya a devenit o prezență aproape permanentă în coloanele „Revistei noastre” și-i doresc noi izbînzi în munca de răspîndire a literaturii române în țara sa, căreia fi săt recunosător pentru condițiile create în timpul specializării.

Focșani, 24 august 1988.

CONTACTE INTERNAȚIONALE**EMIL LOTEANU:**

„SÎNT UN DUŞMAN ÎNVERŞUNAT AL DEMAGOGIEI, AL CUVÂNTULUI LUNG.”

— În anii dictaturii și ai stagnării, Prutul n-a fost o graniță în fața undelor. Așa am putut urmări Renașterea confrăților noștri, ruperea zăgazurilor conștiinței sub tirul peristroicii... Si aşa v-am cunoscut și pe dv., indirect, prin intermediul Televiziunii din R. Moldova. Totuși, prea mult nu știm despre dv. De aceea vă întreb : cine sunteți ?

— Sunt Emil Loteanu..., născut în Basarabia, scriitor, autor de filme, conductorul Uniunii Cineaștilor din Moldova sovietică, director de teatru, animator de cultură, căutător de talente prin satele și orașele Basarabiei, autorul unui concurs care se cheamă „În căutarea unei stele”, unde apar, o dată la o lună și jumătate, 20–30 de speranțe ale actoriei. Deci, după cum vedeti, cam multe pentru un singur om. Cum se explică acest fapt ? Eu pornesc de la ideea că trebuie să ne deschidem, să ne desfășurăm prin cultură, printr-o mare intrare în mișcarea universală a spiritului uman modern. Sunt un dușman înverşunat al demagogiei, al cuvântului lung, al ploii de cuvinte cu care suntem bombardati în lagărul socialist.

— Am văzut pe micul dv. ecran, cred că de trei ori, filmul „Luceafărul”, dedicat lui Eminescu. După părere mea, este și nu este un film documentar, este și nu este un film artistic. Care este raportul dintre realitate și ficțiune în acest film ?

— Este clar că este o reconstituire și nu o realitate. Noi însă am trăit și am creat filmul ca pe o realitate. Am avut senzația că lîngă obraz, lîngă umăr, lîngă ureche, există cu noi acest scump confrate Eminescu. Si ne-a tulburat foarte mult sufletul și conștiința lui permanentă pe platoul de filmare. A dat Dumnezeu să găsim doi tipi formidabili. E vorba de Vlad Ciobanu și Vasile Zubcu-Codreanu, care seamănă genetic cu marele Eminescu. Primul era student la engleză...

— E cel care-a jucat în rolul adolescentului Eminescu ?

— Exact. Angajarea lui în acest film l-a făcut să-și schimbe profesia : a trecut la actorie. Iar Vasile este nepotul celebrului Zubcu-Codreanu, om de viață veche și de viață bună, care este copia penultimei fotografii a lui Eminescu, cunoscută în toată lumea. Am creat un film care s-a vrut cel dintâi pas în acest domeniu. Sper că se vor face încă multe filme, că va fi o mare contribuție pe ecrane spre reînvierea acestui drag nouă, Mihai Eminescu. Așa că nu am

pus în cîntar nici ambiție, nici nu am scontat mări performanțe. Nu am cîștigat datoria. A fost un proces de reînviere, de reinocare a unei oameni și de urmări multor și mulți milioane. Nu știm în ce măsură am reușit acest lucru. Cînd bine bine că s-a făcut, la acea dată, la acea sută de ani care tîrzie să văd și să trebuiască să fie întimpinată printr-un aport al unei forme contemporane care a beneficiat în realizarea sa spirituală de harul geniului Eminescu.

— Am aflat că ați fost și premiat pentru această pelnică filmografică. În calitate de creator, sănătăți pe deplin satisfăcător?

— După proiectarea filmului, niciodată nu am trăit în mine mai mult exact decît cîteva secunde, elanul victoriei și liniștea unei izbinzi în artă. Pe urmă, încep marile neliniști, începe revolta față de imperfecțiune ș.a.m.d. Dar este un domeniu așa de intim! Noi am făcut maximum din tot ceea ce am putut. Adică nu-mi pot reproşa nici mie, nici altora că nu am fost majoritari în lucru, în sacrificiul față de acest film. Am dat tot ceea ce am putut la ora aceea. Au fost un elan și o contribuție a multor oameni și instituții, pentru ca acest film să existe.

— Vă pun acum o întrebare grea: într-o altă variantă, ce ați elimita și ce ați adăuga?

— N-aș elmina nimic, n-aș adăuga nimic. Aș mai face un film cu Eminescu. Aș face două filme la rînd: unul despre Eminescu și Creangă din două-trei zile trăite împreună de acești fenomenali oameni, despre care nu știm exact adevărul, două jumătăți care s-au unit perfect, într-un celebru concert pentru patru mîini a două genii, și altul despre marele ziarist Eminescu.

— Chiar voi am să vă întreb: mai aveți ceva în plan pe linia eternizării memoriei Poetului nostru național?

— Atât timp cât mai sunt vii acești doi copii, acești doi actori, Vlad Ciobanu și Vasile Zubcu-Codreanu, ar fi păcat să nu mai facem cu ei și alte filme.

— Cu cinești de dincoace de Prut, adică cu noi, în ce direcție v-ați propus să colaborați?

— În modul cel mai strîns. Pentru asta am și venit acum în țară, ca să înnoindăm niște legături trăinice. În anul viitor, vom turna filmul „Găoacea”, cu participarea colegilor din România.

— Domnule Loteanu, vă mulțumesc pentru amabilitatea cu care ați răspuns la aceste întrebări și vă doresc mult succes!

— Cu mare plăcere! Sperăm să venim aici la o seară de poezie.

— Vă așteptăm și la Liceul „Unirea”, care a dat teatrului românesc trei mari actori: pe Leopoldina Bălănuță, Cornel Coman și Emanuel Petruț.

— Pe Emanuel Petruț l-am cunoscut îndeaproape. Cu mare strîngere de inimă mi-amintesc de el. Nu mă îndoiesc că acest pămînt continuă să producă mari valori. Să le descoperim împreună.

— Da. Încă o dată vă mulțumesc!

Focșani, ianuarie 1990

CONTACTE INTERNAȚIONALE

BEAUNE—FOCȘANI

În primele zile ale lui ianuarie 1990, o delegație franceză alcătuită din domnii **Rene Kaufmann**, primarul adjunct al orașului viticol Beaune, și **Gilles Attard**, secretar general al primăriei din localitate, a vizitat Focșani. Oaspeții s-au întâlnit, la Liceul „Al. I. Cuza”, cu reprezentanți ai școlii-gazdă și ai altor unități de învățămînt din municipiul nostru.

Cu acest prilej, prof. **Petrache Dima** a vorbit despre rolul Liceului centenar „Unirea” în viața spirituală a țării și a realizat următorul interviu cu domnul **Rene Kaufmann**:

P.D. : — În învățămîntul francez, se percep taxe școlare ?

R. K. : — Nu. Învățămîntul public în Franța este gratuit. La școlile particolare, se plătește o taxă de 100 de franci pe lună. Orașul Beaune plătește pentru toate rechizitele și toate necesitățile școlii. Pentru fiecare elev, primăria dă 400 de franci pe an. Părinții nu dau nimic. Și oamenii sunt tot nemulțumiți...

P.D. : — Ca nivel de pregătire, există deosebiri între școlile particulare și cele de stat ?

R. K. : — Nu există diferență între profesorul de la școala publică și cel de la școala particulară. De altfel, toți sunt plătiți de stat.

P.D. : — De ce aleg unii școlile particulare ?

R. K. : — Din obișnuință, pentru că părinții lor au studiat tot acolo și pentru că aceste școli sunt susținute de biserică catolică, deci credincioșii preferă astfel de școli. De multe ori, motivele sunt banale, cum ar fi, de pildă, comoditatea, pentru că școala este mai aproape de casă. Dacă la început, între aceste două tipuri de școli au fost conflicte, acum nu mai sunt.

P.D. : — Există presă școlară ?

R. K. : — Da, școlile posedă reviste proprii, fiecare dintre ele având un gen de anuar. Vă vom trimite și dv. asemenea publicații. Sunt foarte emoționat de primirea pe care ne-ați făcut-o și convins că aceste relații vor continua.

Celor doi oaspeți le-au fost dăruiite exemplare din „Revista noastră”, portrete și insigne Eminescu, realizate cu prilejul Centenarului nemuririi sale, precum și documente privind sărbătorirea a o sută de ani de la înființarea Liceului „Al. I. Cuza”, în 1989.

D-1 **Rene Kaufmann** urmărind prezentarea „Revistei noastre” făcută de coordonatorul ei

Foto : **Liviu AXENTE**

DINTRE SUTE DE CATARGE**SCRISOARE CĂ TRE MARTIRI**

In amfiteatre cu bănci bătrine,
Tăcerea devenise vaier mut...
Eroi ai Revoluției Române,
Istoriei ați dat tot ce-ați avut.

Și-au ars în foc portretele păgine
Și s-au schimbat în humă bravi soldați,
Eroi ai Revoluției Române,
Ca să putem trăi descătușați.

Cleștarul izvorind de sub fintine
Vă fie semn adine neprihănăit,
Eroi ai Revoluției Române,
Alinători ai gerului cumplit.

Și de s-or coace iar în țară grine,
Azime aburinde vor striga :
— Eroi ai Revoluției Române,
În veac de veacuri nu vă vom uita !

Cornel DRAGOMIRESCU

DEBUT**GENESIS**

Dumnezeule, vino să creezi lumea,
din alte materii,
pe alte idei.
Adună-ți spațiu și timp,
mestecă-le
ca pe o Chewing Gum
și apoi umflă alt balon,
altă lume
între două sfere de Nimic.

Ciprian ENE.
clasa a XII-a A.
Liceul Real-Umanist
„AI. I. Cuza“ din Focșani

REGASIRE

„Revista noastră” a mijlocit de-a lungul anilor numeroase și emoționante legături ale foștilor elevi sau profesori ai Liceului „Unirea” din Focșani. Mai rară e imprejurarea de a fi prilejuit regăsirea unui fost profesor din Piatra Neamț cu unul din foștii lui elevi. În nr. 140—142 al revistei (oct. — dec. 1988), s-au publicat cîteva spirituale epigrame, semnate „Mihai Baclajanschi, Rimnicu-Sărat”. Era, după aproape patru decenii, prima știre pe care o căpătam despre autor. Il avusesem profesor de limba română în cursul inferior al Liceului „Petru Rareș” din Piatra Neamț. Știam încă de pe atunci că, în afara eminențelor calități didactice, are și preocupări literare, orientate îndeosebi în direcția epigramelor și a cronicii satirice de actualitate. Ne-am reîntîlnit apoi la ședințele cenaclului „Slova nouă”. Și iată-l acum pe profesorul Baclajanschi petrecindu-și anii senectuții la Rimnicu-Sărat, unde își cultivă grădina ca un vechi înțelept, fără a da uitării pasiunea pentru poezie. Ce poate fi mai mișcător decât acest Imn primăverii: „Potop de raze să aprinzi! / Lumina lor să ne inunde. / În zboru-ți tainic, să colinzi / Pământu-n reg cu repezi unde. // Să curgă undelor sonor, / În mări, scăpând în foc de soare, / Aprindă-n inimi vis și dor, / Cu vraja lor răscolutoare”.

Octogenarul Mihai Baclajanschi e, neîndoelnic, un poet tînăr. Îi urez să rămînă astfel încă mulți ani de aici încolo.

Stefan CAZIMIR

SECVENȚE

CENTENAR

La 9 octombrie 1990, în Aula „Eminescu” de la Liceul „Unirea” din Focșani, a fost omagiat, în cadrul unei sesiuni de comunicări științifice, organizate de Asociația Generală a Inginerilor din România și „Revista noastră”, celebrul inginer constructor Anghel SALIGNY, cu prilejul împlinirii unui veac de la punerea pietrei de temelie a Podului de la Cernavodă. Despre fostul elev al acestei prestigioase școli au rostit cuvinte de prețuire: prof. univ. dr. doc. Vasile Cătuneanu (care a dat citire și mesajului acad. Radu Voinea), conf. univ. dr. Nicolae Popa, decanul Facultății de Drumuri, Poduri și Căi Ferate din București, ing. Paul Iliescu-Saligny, ing. Dragoș Teodorescu, șef de proiect al noului pod de la Cernavodă, muzeografii Anca Sârbu și Dumitru Huțanu și prof. Petrache Dima, coordonator al „Revistei noastre”.

Imagini ale unor poduri realizate de Anghel Saligny și ale altor construcții asemănătoare din țară și de peste hotare au fost prezentate de ing. Sabin Florea de la Institutul de Transporturi Navale, Aeriene și Terestre din București.

Au asistat: cadre didactice din orașul Focșani și județul Vrancea, ingineri, maștri, membri ai familiei Saligny din trei generații, elevi.

În holul liceului, au fost expuse documente fotografice, diferite lucrări, manuscrise și medalii, dovezi ale unei vieți exemplare, toate aflate în arhiva străzepotului său, ing. Paul Iliescu-Saligny.

În ziua de 13 dec. 1990, pe programul I al Televiziunii Române, au fost prezentate imagini de la această manifestare surprinse de o echipă condusă de doamna Stefana Bratu.

LA ORDINEA ZILEI

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

Considerind că recunoașterea demnității inerente tuturor membrilor familiei umane și a drepturilor lor legale și inalienabile constituie temelia libertății, justiției și păcii în lume.

Considerind că ignorarea și disprețuirea drepturilor omului au condus la acte de barbarie care revoltă conștiința umanității și că infăptuirea unei lumi în care ființele umane vor fi libere să se exprime și să credă eliberate de teroare și mizerie, a fost proclamată drept cea mai înaltă aspirație a omului.

Considerind că este esențial ca drepturile omului să fie apărate de un regim de drept pentru ca omul să nu fie constrins a recurge, în ultimă instanță, la revolta împotriva tiraniei și a opresiunii.

Considerind că este esențial să se încurajeze dezvoltarea relațiilor prietenesti între națiuni.

Considerind că, în Cartă, popoarele Națiunilor Unite și-au proclamat din nou credință în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea și valoarea persoanei umane, în egalitatea în drepturi a bărbaților și femeilor, și că, de asemenea, s-au arătat hotărîte să favorizeze progresul social și să instaureze condiții mai bune de viață într-o libertate tot mai mare.

Considerind că statele membre s-au angajat să asigure, în cooperare cu Organizația Națiunilor Unite, respectarea universală și efectivă a drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Considerind că o concepție comună asupra acestor drepturi și libertăți este de cea mai mare importanță pentru a duce la integrala îndeplinire a acestui angajament.

ADUNAREA GENERALĂ PROCLAMĂ PREZENTA DECLARAȚIE UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

ca ideal comun spre care să tindă toate popoarele și toate națiunile, astfel încât toți indivizi și toate organele societății, având vie în cuget această Declarație, să se străduiască, prin învățămînt și educație, a dezvolta respectul față de aceste drepturi și libertăți și să le asigure, prin măsuri progresive de ordin național și internațional, respectarea și aplicarea lor universale și efective, atât în rîndul populației Statelor Membre, cât și în rîndul populațiilor din teritoriile aflate sub jurisdicția acestor State.

ART. 1 Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și drepturi. Sunt dotate cu rațiune și conștiință și trebuie să acționeze unele către altele într-un spirit de fraternitate.

ART. 2 Fiecare se poate prevâla de toate drepturile și libertățile proclamate în prezența Declarație, fără nici un fel de deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională ori socială, de avere, de naștere sau de orice altă situație.

În plus, nu se va face nici un fel de deosebire bazată pe statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care aparține o persoană, fie că țara sau teritoriul respective sunt independente, sub tutelă, nonautonome sau supuse unei limitări oarecare de suveranitate.

ART. 3 Orice individ are dreptul la viață, la libertate și la siguranță propriei persoane.

ART. 4 Nimeni nu va fi ținut în sclavie și nici nu va fi aservit; sclavia și comerțul cu sclavi sunt interzise sub orice formă.

LA ORDINEA ZILEI

ART. 5 Nimeni nu va fi supus la torturi și nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

ART. 6 Fiecare are dreptul la recunoașterea în orice loc și situație a personalității sale juridice.

ART. 7 Toți sunt egali în fața legii și au dreptul, fără deosebire, la o protecție egală împotriva oricărei discriminări ce ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare.

ART. 8 Orice persoană are dreptul la un recurs efectiv înaintea jurisdicțiilor naționale competente împotriva actelor ce ar viola drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție ori prin lege.

ART. 9 Nimeni nu poate să fie arestat, închis ori exilat în mod arbitrar.

ART. 10 — Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, la audierea echitabilă și publică a cauzei sale de către un tribunal independent și imparțial, care va decide în ceea ce privește fie drepturile și obligațiile sale, fie în temeierea oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva ei.

ART. 11

1) Orice persoană acuzată de comiterea unui delict va fi considerată nevinovată pînă ce vinovăția îi va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public în care toate garanțiile necesare apărării îi vor fi foste asigurate.

2) Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în clipa în care au comis-o, nu constituau un delict conform dreptului național sau internațional. Tot astfel, nu va fi aplicată o pedeapsă mai aspră decât aceea aplicabilă în momentul în care s-a comis delictul.

ART. 12 Nimeni nu va fi obiectul unor imixtiuni arbitrale în viața sa particulară, în familie, la domiciliu ori în corespondență, nici a unor atentate la onoarea ori reputația sa. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor astfel de imixtiuni sau atentate.

ART. 13

1) Orice persoană are dreptul să circule liber și să-și aleagă rezidență în interiorul unui Stat.

2) Orice persoană are dreptul să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa proprie, și să se întoarcă în țara sa.

ART. 14

1) În fața persecuției, orice persoană are dreptul să ceară azil și să beneficieze de azil în alte țări.

2) Acest drept nu poate fi invocat în cazul unor urmăriră cu adevărat în temeiate pe o crimă de drept comun ori pe acțiuni contrare scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.

ART. 15

1) Orice individ are dreptul la o naționalitate.

2) Nimeni nu poate fi privat în mod arbitral de naționalitatea sa nici de dreptul de a-și schimba naționalitatea.

ART. 16

1) Începînd de la vîrsta nubilă, bărbatul și femeia, fără nici o restricție de rasă, naționalitate sau religie, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale în privința căsătoriei, în timpul căsătoriei și după desfacerea acesteia.

2) Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu liberul și deplinul consimțămînt al viitorilor soți.

3) Familia este elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la protecție din partea societății și a Statului.

ART. 17

1) Orice persoană, atât singură cât și în colectiv, are dreptul la proprietate.

2) Nimeni nu poate fi în mod arbitral privat de proprietatea sa.

IN MEMORIAM

NICOLAE IORGA

(50 de ani de la asasinarea sa
de către legionari)

La 27 noiembrie a.c. s-a împlinită o jumătate de secol de cînd inima celuilor mai strălucit savant român a început să mai bată. Dar mișeii care l-au asasinate*) n-au putut îngropa și moștenirea culturală rămasă de la acest titan al istoriei naționale și universale. Pentru că o dată cu apariția lui Nicolae Iorga, cultura românească înregistrează momentul de maximă afirmare în plan universal. Explicația rezidă nu doar în faptul că ne aflăm într-o perioadă de manifestare plenară a spiritualității românești, ci și în omul de geniu, care, după cum observa un cunoscut filozof, „...a întrerupt puterea de muncă intelectuală a neamului nostru în gradul cel mai înalt“.

Încă din clasa a III-a de liceu, acordă meditații unor colegi pentru a contribui, cum singur o mărturisește, la pensia pînii din toate zilele. (După cum se știe, Iorga rămăsesese orfan de tată de la vîrsta de cinci ani). La 13 ani, publică primele articole în ziar, abordînd probleme de politică externă. La nici 19 ani, student în anul II, i se acordă dispensă pentru a susține examenele din anul III, iar la finele anului școlar dă examenul de licență, absolvind Facultatea de Litere și Filozofie din

Iași cu diploma „Magna cum laude“.

Acest minunat de om, cum l-a caracterizat A.D. Xenopol, cercetează cu o asiduitate neostenită arhive din țară și străinătate, privind istoria națională și universală. Personalitate proteică, de o neobișnuită capacitate intelectuală, caută să se implice tot mai mult în trecutul istoric al românilor, realizînd opere fundamentale în acest domeniu. Preocupat în egală măsură de istoria politică a țării sale și a lumii, și de devinirea istorică în diversele compartimente ale vieții materiale și spirituale ale popoarelor, Nicolae Iorga a consacrat numeroase monografii și sinteze trecutului armatei, școlii, bistricii, comerțului, artei și literaturii naționale și universale. Pe lingă numeroasele colaborări la revistele și ziarele de prestigiu ale vremii, încă din primii ani ai secolului începe să tipărească „Istoria literaturii române în sec. XVIII“ (2 vol. 1901), „Istoria literaturii religioase a românilor pînă la 1688“ (1905), „Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea“, de la 1821 înainte (3 vol., 1907—1909), „Istoria literaturii românești“ (1925—1928), „Istoria literaturii românești contemporane“

*) Răpit de la masa de lucru de o bandă de legionari, N. Iorga este dus în pădurea Strejnicu — în apropiere de Ploiești — și ucis în mod bestial, în seara zilei de 27 noiembrie 1940.

IN MEMORIAM

(2 vol. 1934), „Istoria literaturii românești. Introducere sintetică“ (1929), lucrări fundamentale ca sursă de informație, pentru cunoașterea fenomenului literar autohton, precum și cele 3 vol. din „Istoria literaturilor românești în dezvoltarea și legăturile lor“ (1920).

Cercetător și editor de documente, Iorga întreprinde călătorii de studii în principalele centre de cultură ale Europei, dobândind prin lucrările și prelegerile sale un mare prestigiu științific internațional. Unanim apreciat în cercurile de specialiști de peste hotare, la 22 de ani i se conferă titlul de doctor al Universității din Leipzig, după ce i se acordase cel de diplomat al Scolii de Înalte Studii din Paris. La 23 de ani, devine profesor universitar la catedra de istorie medie și universală, pe care o va sluji pînă la sfîrșitul vietii. Din 1903, conduce revista **Sămănătorul**, iar în 1906 editează ziarul **Neamul românesc**. Doi ani mai tîrziu (în 1908), pune bazele Universității Populare de la Vălenii de Munte, una din primele institutii de răspîndire a științei și culturii în rîndul celor mai diverse categorii socio-profesionale din România.

În 1911, este ales membru titular al Academiei Române. După discursul de recepție, în cuvîntul de răspuns, înaintașul său, reputatul istoric A. D. Xenopol, elogiindu-i „memoria absolut extraordinar“, puterea de muncă și uriasa-i operă, se întreabă cu uimire, cum a putut un creier să conceapă astfel lucrări și o mină să le scrie?

Împreună cu Vasile Pârvan, în 1913, inaugurează Institutul de Studii Sud-Est Europene, iar în 1915 editează **Revista de istorie**. Din 1921, devine profesor la Sorbona, confrerînd în anii următori în Italia, Belgia, Elveția, Amedica, Suedia, Danemarca, Olanda, Norvegia, Iugos-

lavia etc. Cunoscut și apreciat în toată lumea, savantul român este proclamat „Doctor honoris causa“ de cele mai celebre universități (Oxford, Paris, Roma și-a.) fiind ales membru al multor academii străine.

Cărturar de renume mondial, Iorga este în mod indubitabil cel mai mare istoric român. Autorul monumentalei „Istorie a românilor“ (11 vol.), după alt mare învățat al veacului al XVIII-lea (1-am numit pe D. Cantemir), el scrie și o **Istorie a Imperiului Otoman**, fiind totodată monografistul cel mai autorizat al marilor figuri de voievozi, ca **Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul ori Constantin Brâncoveanu**.

Istoricul s-a impus în același timp și ca un mare orator și scriitor. Nu atît prin poezile ori piesele de teatru incredințate tiparului (a publicat aproape 50 de piese — majoritatea inspirate din istoria națională și universală), cit prin portretistica din cele patru volume intitulate **Oameni care au fost** (1934—1939), prin evoçările pline de culoare din scrierea autobiografică **O viață de om**, și cum a fost (trei vol., 1934), prin pregnanța notațiilor, expresivitatea descriptiilor din numeroasele jurnale de călătorie, prin scîpitoarele aforisme și cugetări, prin calitățile literare și capacitatea proprie scrișului său de a da viață faptelor expuse. Spirit renascentist, enciclopedic, de o erudiție și fecunditate creațoare neegalate încă pînă astăzi de vreun alt cărturar român, Nicolae Iorga este semnatul a circa 25 000 de articole și autorul unei opere impresionante: 1 390 de volume și broșuri rămase pentru totdeauna în patrimoniul culturii și civilizației naționale și universale.

prof. Aurel CIULEI

FILE DE JURNAL (II)

(Urmare din nr. 151/1989)

4 ianuarie 1990, orele 14. Zbirnii telefonul. Domnul Vasile Crințea, secretarul Consiliului Județean Vrancea al Frontului Salvării Naționale mă invită urgent la sediul acestei organizații. De la 30 decembrie '89, nu mai sunt „primar” al municipiului Focșani. Intru „la idee” : „De ce mă cheamă? Ori au de gînd să mă numească în vreo funcție politică? Retragerea este definitivă. Am terminat cu orice fel de politică. Scurt! Da’ ia să vedem despre ce este vorba”. Pe domnul Crințea n-ai cum să-l refuzi. S-a dovedit în toate zilele și nopțile de după Revoluția din decembrie gata de orice sacrificiu în lupta cu toată avalanșa de situații conflictuale, inerente într-un astfel de moment critic. Iată-ne din nou față-n față.

— Coane Petrache, deținuții de la Mîndrești s-au răsculat iar. Ajută-ne încă o dată să-i potolim.

— Dacă li s-ar fi înțeles doleanțele (voiau să doneze singe pentru eroii Revoluției și bani în contul „Libertatea”, ca un semn al urmelor de omenie care mai există în mulți dintre ei — nota P.D.), nu s-ar fi ajuns aici. Așa cum știi, n-am fost lăsat niciodată să citesc în ședința Consiliului mesajele lor.

— Așa este. Hai să încercăm din nou. Acum situația este mai gravă.

De data aceasta, ne constituim într-o echipă condusă de poetul Liviu Ioan Stoiciu, președintele Consiliului județean Vrancea al Frontului Salvării Naționale, și în care mai intră: doamna Zaharia, președinta Tribunalului județean, domnul Balaș, procurorul județului, domnul Ion Nistor, redactor-sufăru al ziarului „Milcovul liber”, ofițeri ai forțelor armate și, bineînțeles, autorul acestor însemnări.

În amurg, intrăm în satul Mîndrești, cartier al municipiului Focșani. Pe ulița închisorii, zărim cete de țigani, în jurul focurilor aprinse în șanțuri. Cum văd mașinile noastre, ne ies înainte și se reped la portiere. Îi spun șoferului să accelereze. Ceea ce și face. Rapid ni se deschide și poarta și astfel scăpăm de următori.

În prima curte, sunt tanchete, mașini ale pompierilor, soldați și polițiști înarmați.

În curtea interioară, e vacarm în toată regula. Mai mulți deținuți au ajuns deja pe acoperiș de unde dialoghează cu rudele aflate dincolo de gard.

În ședința comisiei ținută în biroul comandantului penitenciarului, recomand să fie luate în seamă propunerile lor formulate în mesajele din 28 decembrie '89. Tăcere. După cîteva clipe, se ia hotărîrea de a se organiza un dialog cu reprezentanții lor: unu la o sută. În aproximativ o jumătate de oră, sunt aduși în sala mare a clubului opt deținuți care s-au impus ca lideri. Li se dă cuvîntul.

— Ne-am revoltat din nou, pentru că ne-ați desconsiderat ca oameni, neacceptind oferța noastră. Deci singele nostru nu-i bun și banii noștri n-au valoare. Dacă-i așa, în seara aceasta, 200 dintre noi se vor sinucide, ceilalți 600 se vor repezi asupra porților. Nu-i veți putea împușca pe toți. Cei rămași în viață vor evada și se vor năpusti asupra orașului. Și-atunci să vedeți prăpăd...

Mă trec fiorii. Âștia nu glumesc. Au fețele congestionate și ochii scoși din orbite. Vorbesc de-a valma și despre condițiile grele în care trăiesc. Cer îmbunătățirea hranei, igienizarea celulelor, înlocuirea gardienilor cu ostasi de rînd. Li se răspunde nedemagogic, cu blîndețe, dar și cu demnitate, Spiritele se mai potolesc.

Însoțiti de ofițeri și subofițeri înarmați, domnul Liviu Ioan Stoiciu și alți membri ai comisiei vizitează închisoarea. Spusele „pacienților” se adeveresc. Promptitudinea cu care se iau măsurile impuse de situație are darul să aducă linisteia atât de mult așteptată. „Alpinistii” coboară de pe acoperiș și intră în camere alături de „confrății” lor...

Noaptea tîrziu, ieșim în viteză pe poarta închisorii, trecînd fără oprire pe lîngă țiganii gălăgioși adunați în jurul focurilor...

prof. Petrace DIMA

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

(Urmare din pag. 3043)

ART. 18 Orice persoană are dreptul la libertatea de gîndire, de conștiință și de religie ; acest drept implică libertatea de schimbare a religiei ori a convingerii, precum și libertatea de manifestare a propriei religii ori convingerii în singurătate sau în comun, atât în public cît și privat, prin învățămînt, practici, cult și respectarea riturilor.

ART. 19 Orice individ are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare, ceea ce implică dreptul de a nu fi persecutat pentru opiniile sale și dreptul de a căuta, de a primi și de a difuza, fără restricții de frontieră, informațiile și ideile prin orice mijloc de exprimare.

ART. 20

- 1) Orice persoană are dreptul la libertate de întrunire și asociere pacifice.
- 2) Nimeni nu poate fi obligat să facă parte dintr-o asociație.

ART. 21

1) Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin intermediul unor reprezentanți liberași.

2) Orice persoană are dreptul de a accede, în condiții de egalitate, la funcțiile publice din țara sa.

3) Voînta poporului constituie fundamentalul autorității puterii publice ; această voîntă trebuie să se exprime prin alegeri cînstate ce trebuie să aibă loc periodic, prin sufragiu universal egal și vot secret, ori conform unei proceduri echivalente care să asigure libertatea votului.

ART. 22 Orice persoană, în calitate de membru al societății, are dreptul la asigurări sociale ; acestea există pentru a obține satisfacerea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile demnității și liberei dezvoltări a personalității sale, grație efortului național și cooperării internaționale, ținîndu-se cont de organizarea și de resursele fiecărei țări în parte.

ART. 23

1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă și la protecția împotriva șomajului.

2) Toți au dreptul, fără nici un fel de discriminare, la un salariu egal pentru o muncă egală.

(Continuare în pag. 3058)

STILURILE LIMBII**DIN ISTORIA LIMBAJULUI MATEMATIC
ROMÂNESCU (I)**

de prof. univ. dr. Paula Diaconescu

1. Știință înseamnă cunoașterea exactă și ratională, fundată pe studiu. Reprezentarea ei prin imagine este de obicei o femeie care are alături o sferă, un compas, o riglă și multe cărți. Înțelegem de aici că limbajul științific, în spătă cel matematic, la fel cu limbajul poetic, iese din sfera limbajelor de rutină. În raport cu funcțiile lui de cunoaștere, cu modurile lui de creație, cu acțiunea lui asupra celui căruia î se adresează, textul matematic presupune o organizare expozițivă variată, realizată cu ajutorul definițiilor, temelor, teoremelor, demonstrațiilor, corolarelor, problemelor și aplicațiilor. Această diferențiere cere un limbaj specific din necesitatea de adegvare a expresiei la un anumit conținut și un anumit scop al comunicării. Căutarea și găsirea unei exprimări potrivite la conținutul, la scopul și la situația comunicării constituie o lecție de stil. Ea este impresionantă la primii cărturari care au pregătit predarea învățăturilor mai înalte, printre care și științele matematice, în limba română. Din sirul acestor cărturari, numele învățătorului din Avrig, Gheorghe Lazăr (1779—1823), întemeietorul învățământului național de amândouă părțile Carpaților, și numele omului de cultură care a fost Gheorghe Asachi (1788—1869), întemeietor al învățământului (1813), al presei (*Albina românească*, 1829) și al teatrului românesc (1816) în Moldova, nu pot lipsi. Prezentul studiu este un bun prilej de a le slăvi memoria.

2. Există o nevoie firească a omului de știință, de cultură sau de artă de a-și integra valorile naționale constituite.

În 1919, matematicianul și profesorul Traian Lalescu editează unul dintre primele texte științifice românești : *Trigonometria*, alcătuită de Gh. Lazăr în 1821, dar rămasă netipărită, poate și ca urmare a condițiilor create prin revoluția lui Tudor Vladimirescu¹. Abia în 1822, autorul *Trigonometriei* tipărește un Apel către publicul românesc pentru publicarea de cărți românești.

În prefața ediției sale, Tr. Lalescu menționează că a socotit nimerit să dea publicitatii manuscrisul *Trigonometriei* lui Gh. Lazăr, pentru că acest text interesează știința românească din mai multe puncte de vedere. Să le indicăm.

În primul rînd, această lucrare ne îngăduie să facem cunoștință mai de aproape cu personalitatea lui Lazăr, „știitor în ramurile cele mai variate ale științei de pe atunci“.

În al doilea rînd, „cartea prezintă un interes științific întrinsec“ și „poate, deci, luce locul istoric de cinste care î se cuvine“.

În sfîrșit, „din punctul de vedere al limbii românești, precum și din acela al terminologiei matematice, cartea prezintă un interes deosebit“. Lazăr are o limbă neaoșă, cu adaptări terminologice naive, dar totdeauna interesante, precum și cu mulți termeni moderni păstrați pînă astăzi.

La București, Gh. Lazăr a predat aritmetică, geometria și trigonometria². Cu puțin înainte de 1818, cînd Lazăr punea bazele învățămîntului național în Țara Românească, Asachi pregătea la Iași predarea învățăturilor mai înalte în limba română, după cum el însuși avea să mărturisească cu prilejul publicării lucrării *Elemente de matematică*, în trei părți : I. Aritmetică, 1836 ; II. Algebra, 1837 ; III. Geometria elementară, 1838. Astfel, în prima parte, autorul face mențiunea că „a inceput a cultiva această știință încă din 1814“. În partea a II-a, găsim precizarea : „În limba românească am inceput această știință a paradosi în Eșि întăia oară la anul 1815, iar acum pentru începători să dă la lumină această prescurtare de Algebră“. În partea a III-a, se menționează : „Geometria carea încă la anul 1816 am paradosit aice în liceul public întăia oară în limba românească, va căpăta un sporiu în privirea numărului doritorilor a se folosi cu această știință interesantă“.

Elemente de matematică de Gh. Asachi și **Trigonometria cea dreaptă** (adică plană) de Gh. Lazăr dovedesc că autorii lor au îndeplinit cu merit și răspundere funcția de profesor. Cei doi mari dascăli au înțeles necesitatea și importanța predării în limba maternă: atât pentru a înlesni tinerilor dobândirea cunoștințelor folositoare, cât și pentru a perfecționa limba națională ca instrument al culturii și științei. Învățământul spre care ei s-au îndreptat era unul practic, dorit în întreaga țară, inclusiv de boierime, care i se adresa noului dascăl de la București în acest fel: „Ingineria vrem noi, dascăle, să ne măsoare băieții moșiiile și de inginerie apucă-te să-i investi, că socoteala învăță ei în toate băcăniile”. Într-un raport asupra stării instrucțiunii publice în Moldova pe anul școlar 1839—1840 (*Relație de starea învățăturilor publice în Moldova pe anul școlar 1839/1840*, text paralel în limba franceză: *Rapport sur l'état de l'instruction publique en Moldavie pour l'année scolaire 1839/1840 par le référendaire Aga G. Asaky, Iassi, Institut de L'Ameille, 1841*, p. 5—6), Asachi preciza în același spirit: „Matematica aplicată și specială, și anume Geometria și Arhitectura, este un nou ram de învățătură ce are a informa oameni folositori și trebitorii la obșteasca hotărâră, precum și la numeroasele zidiri, faceri de poduri și drumuri. O culegere de instrumenturi de matematică înlesnește învățătura practică a acestui ram”. Și tot acolo: „Prin introducerea metodei cei ușoare și lămurite am agiuns a face pe părinți să înțeleagă folosul cel mare de a începe învățătura fiilor dupre pildele țărilor streine, în limba maicei, spre a fi ea de tinerime îmbrăтоșată, ca una ce este mai înlesnită pentru cîștigarea cunoștințelor folositoare; căci învățarea limbelor vechi și nouă, ce sănt atât de înavuțite și clasice (précises — în textul paralel francez), trebuie să fie la noi socotită ca ajutătoare pentru informarea și îmfrumusețarea limbei născătoare pe principii nemerite și pentru înzestrarea carierei tinerimei” (p. 3-4)³. Gh. Lazăr punea la bazele școlii naționale științele matematice, a căror încoronare trebuia să fie filozofia — înțeleasă ca lumină, adevăr și îndreptare, cum avea să se exprime mai tîrziu I.H. Rădulescu. Este limpede că activitatea didactică practicată de Lazăr și Asachi dobîndeau un caracter formativ profund.

Cărțile de matematică semnalate aici aparțin nu numai învățământului științific românesc, dar mai ales și în primul rînd patrimoniului național — ca documente de limbă română modernă prin care se săvîrșește un act de cultură.

3. Să urmărim, sub acest aspect, contribuția celor doi cărturari, Lazăr și Asachi, la crearea terminologiei matematice românești. Motivația alegerii este simplă. O actualizare „sectorială” a limbii (stil funcțional al ei) presupune „simultaneitatea sistemului comun al limbii și a unor elemente specifice după destinația întrebuintării ei”. În sintagmele stil științific, stil publicistic, stil juridic-administrativ, determinanții indică specificitatea funcțională a unui stil. Studiul stilurilor funcționale acoperă mijloacele de expresie și procedeele de limbaj care le particularizează. În stilurile funcționale neartistice ale limbii literare, întrebuitarea **termenilor tehnici** (de științe, de arte, de meserii) este caracteristică. Proprietatea este una dintre însușirile generale ale acestor stiluri, iar terminologiile formează într-adevăr expresia proprie a unor obiecte, construcțe etc. Într-un text științific, de exemplu, **termenii specifici** au aceeași importanță pe care o poartă **figurile de stil** în caracterizarea unui text poetic. Termenii imprimă limbajului științific proprietate, precizie, claritate, în timp ce figurile conferă limbajului poetic ambiguitate, multiplicare a sensurilor. Astfel, se spune îndreptățit că limbajul științific este un limbaj **denotativ**, în timp ce limbajul poetic este unul **conotativ**. Încă în secolul trecut, G. Lanson (*Principes de composition et de style*, Paris, 1898) afirma ferm ideea astăzi devenită o banalitate cel care vede în metaforă numai substituirea unui cuvînt prin altul nu-i epuizează energia. Asocierile de cuvinte conferă valoare expresivă și bogăție unei metafore, deschide spiritului calea spre subînțelesurile, profunzimile enunțului. O precizare este necesară. Un termen (ca și o figură) este potrivit într-un loc și nu în altul. Așadar, nu există o proprietate absolută a termenilor tehnici. Caracterul necesar al cuvîntului propriu este de a fi clar înțeles. Un termen nefințește în anumite circumstanțe încetează de a mai fi o expresie proprie. Poate și în virtutea acestui principiu, Gh. Lazăr a evitat excesul terminologic în **Trigonometria** sa (manual didactic, în care autorul se

STILURILE LIMBII

exprimă ca profesor unui public școlar care trebuia să-l înțeleagă), iar Gh. Asachi și-a redactat cărțile într-un limbaj mai specializat, având însă grija alcătuirii unei liste a termenilor tehnici pe care îi utilizează, cu precizarea ideii exprimate de aceștia.

Termenul științific și metafora poetică alcătuiesc două tipuri specifice de reliefare lingvistică a ideii, în primul rînd prin efectul pe care-l produc la destinatar. Metafora, cea mai frecventă și mai bogată în semnificații dintre toți tropii, frapează prin imagine. Ea „pictează” obiectele sensibile sau, prin asociere îndrăzneță, dă corp, culoare, calități sensibile aspectelor celor mai intelectuale, mai abstracte. Termenul, expresie proprie a gîndirii, conferă exprimării științifice precizie și claritate. Introducerea diferitelor terminologii în stilurile științifice este o lucrare de desăvîrsire a limbii și urmărirea acestei acțiuni continue de cultivare a limbii este sarcina cercetătorului limbii.

Studiul istoric al limbii ca instrument al culturii și științei dovedește că problema de a exprima concepte științifice sau de a transla denumirile lor într-un alt context lingvistic nu oferă totdeauna un răspuns ușor.

Terminologia științifică românească s-a format, în esență, pe trei căi: a) crearea de termeni noi din alții existenți: **știință**, din vb. a ști + suf. -ință; b) folosirea unui cuvînt popular cu acceptări specializate. Astfel, un termen ca **ansamblu** (comp. fr. *Théorie des ensembles*) a fost redat în românește prin cuvintele grămadă (la David Emmanuel: **teoria grămezilor**) și **gloată** (la Dimitrie Pompeiu: **teoria gloatelor**). S-a impus, apoi, termenul mai general și abstract **mulțime** (**teoria mulțimilor**); c) împrumutul propriu-zis: **lemă**, **corolar**, **algoritm**, **demonstrație** (pentru care s-a folosit și **dovadă**), **raport** (pentru care s-a folosit și **cuvînt**) etc.

(Va urma)

NOTE SI COMENTARII

1. **Trigonometria** de Gheorghe Lazăr, însotită de o notă biografică și de note explicative, transcrisă după slove chirilice și publicată de Traian Lalescu, profesor la Universitatea din București, Imprimeria Statului, 1919.

Acest text a fost reprobus de Gh. Bogdan-Duică și G. Popa Lisseanu, **Viața și opera lui Gh. Lazăr**, București, 1924. Au fost puse la contribuție textul și notele explicative și în **Scrierile matematice ale lui Gheorghe Lazăr**, transcrise din chirilice după manuscrisele lui Gheorghe Lazăr și adnotate de Axente Creangă, Ed. Acad. R.S. România, București, 1968. Meritul de editor de texte al lui Lalescu este cu atât mai mare, cu cât acest drum era încă nebătătorit la începutul secolului nostru.

2. Vezi Gh. Părnuță, **Lazăr Gheorghe**, contribuția sa la dezvoltarea învățămîntului, București, Ed. Științifică, 1973. Pentru modelele lui Lazăr în alcătuirea manualelor sale, vezi mai ales Victor Marian, **Scrierile matematice ale lui Gh. Lazăr**, „Gazeta matematică”, XLI, nr. 9, 1936; **Scrierile matematice ale lui Gheorghe Lazăr**, 1968.

3. Am subliniat în text cuvintele clasice (fr. *précises*), dorind să atragem atenția asupra sensului termenului **clasic** în scrieri de la începutul secolului al XIX-lea. Un alt exemplu pentru acceptăia „precis, exact” a același termen: „**Matematica este unul din obiectele cele mai însămnate a învățăturilor clasice**” (G. Asachi, **Aritmetică, Înainte-cuvînt**).

VOCABULAR

DE UNDE VIN CUVINTELE LIMBII ROMÂNE? (I)

de prof. dr. **Const. DOMINTE**

0. Cuvintele din vocabularul oricărei limbi au trei origini principale posibile.

0.1. În primul rînd se poate vorbi de cuvinte **moștenite din etape anterioare de existență a limbii date**. În privința limbii române astfel de cuvinte sunt moștenite din limba **latină**. Problemele puse de ele vor fi tratate mai jos, sub punctele **1—1.3 și 6.1—6.1.1**.

0.2. Apoi, de cuvinte **împrumutate din alte limbi**, în diferite momente istorice. În lexicul limbii române există cuvinte împrumutate din **vechea slavă** și din **limbi slave mai noi**, din **maghiară, turcă, greacă nouă**, relativ de timpuriu. Dar există și cuvinte împrumutate din cîteva limbi înrudite cu româna (numite **limbi romanice sau neolatine**) : **franceză, italiană ca și din germană, engleză, rusă** — mai recent, împrumuturile din limbile menționate la urmă fiind cunoscute sub denumirea generică **neologisme**. Despre toate acestea va fi vorba mai joi, sub punctele **2.0—2.6**. Sunt de adăugat aici cuvintele împrumutate tîrziu, în secolul trecut, din texte păstrate în limba latină, care — pentru a fi deosebite de cuvintele moștenite direct din latină, pe cale „naturală”, dar și de împrumuturile recente de variate alte origini — sunt numite **neologosime de origine latină savantă**. Problemele puse de ele vor fi tratate mai jos, sub punctele **6—6.2**.

0.2.1. Starea de fapte prezentată sub punctul precedent nu înseamnă că limba română ar fi fost o receptoare pasivă de cuvinte din alte limbi. Dimpotrivă, lexicul românesc a influențat, la rîndul lui, pe acela al altor limbi, mai cu seamă vocabularele limbilor vorbite de popoare vecine. Influența limbii române asupra lexicului unor limbi străine a fost, și este încă, studiată, rezultatele cercetărilor în această direcție fiind concretizate sub formă de dicționare (de ex. : Márton Gy., Péntek J., Vöö I., „**Împrumuturile românești ale dialectelor maghiare**”, București, 1977) sau de studii monografice ample (cum este cartea lui Dorin Gămulescu, „**Influențe românești în limbile slave de sud**”, vol. I, București, 1983), la care se adaugă studii restrinse referitoare la influența limbii noastre asupra lexicului uneia sau alteia dintre limbile celorlalte popoare vecine (polonă, ucraineană etc.). Nu este, desigur, prea departe momentul realizării unei mari sinteze asupra acestei chestiuni, tratată deja succint în studiul lui Dimitrie Macrea, **Cuvinte românești în limbile vecine**, din volumul „**Studii de lingvistică română**”, București, 1970, o bogată bibliografie relativă la această problemă fiind expusă de Alexandru Graur în **Cuvîntul înainte la al său „Dicționar de cuvinte călătoare”**, București, 1978. Dar aspectul prezentat în acest alinat nu răspunde la întrebarea formulată în titlu.

0.3. În sfîrșit, există o a treia serie largă de cuvinte : nici moștenite din etape istorice anterioare ale limbii, nici împrumutate prin contactul cu alte limbi. Acestea sunt **formate în interiorul limbii** avute în vedere, prin procedee proprii, cunoscute sub denumirile derivare, compunere și conversiune (sau schimbare a valorii gramaticale), tratate de obicei în manuale ca procedee de îmbogățire a vocabularului, dar care sunt — în același timp instrumente ale unei surse etimologice distințe. La acestea se alătură alte procedee interne, mai puțin reprezentate în viața limbii, dar mai subtile, precum **contaminarea și deraierea lexicală**, uneori chiar aşa-numita **etimologie populară**. În ceea ce privește limba română, astfel de formații sunt numite în știința limbii cuvinte **formate pe teren românesc**, unii lingviști asociindu-le neologismelor pe acelea foarte recent formate în felul acesta. Despre ele va fi vorba sub punctele **3.1—3.1.4**, cu cîteva precizări suplimentare sub punctele **3.2—3.3**.

1. Revenind la cuvintele **moștenite** din latină în limba română, este de arătat că acestea sunt de patru feluri.

VOCABULAR

1.1. O primă grupă cuprinde cuvinte care „seamănă foarte bine” cu „originea lor latine (acestea din urmă, numite în lingvistică **etimonuri**), și anume seamănă atât în privința rostirii, cât și în privința înțelesului, rostirea (sau **complexul sonor**) și înțelesul (sau **sensul**) fiind cele două laturi importante ale oricărui cuvînt. În această grupă se încadrează un număr relativ mic de cuvinte, ca pronumele TU, numeralul și pronumele nehotărît UNA, substantivele CALE, VALE, căci, în general, cuvintele moștenite și-au schimbat, mai mult sau mai puțin, fie complexul sonor, fie sensul, fie ambele laturi în procesul transmiterii limbii de la o generație de vorbitori la alta.

1.2. Cu astfel de schimbări găsim o a doua grupă, care cuprinde cuvinte moștenite, dar deosebite de cele originare în privința uneia sau a celeilalte dintre laturile componente, și anume :

1.2.1. Pe de o parte, subgrupa cuvintelor moștenite care „seamănă”, în linii mari, cu etimonurile latine în privința complexelor sonore, nu și în privința sensurilor ; de ex. : UNDE, care în latină înseamnă „de unde” (sensul „unde” era exprimat în latină prin complexul sonor UBI), CASĂ, care în latină însemnă „colibă” (sensul „acasă” era redat în latină prin complexul sonor DOMUS), și alte cîteva.

1.2.2. Pe de altă parte, subgrupa cuvintelor moștenite care „seamănă” cu etimonurile latine în privința sensurilor, în ciuda deosebirilor din complexele sonore ; de ex. : A SCRIE, care în latină sună SCRIBERE, SOARE — în latină sunind SOLE(M), PATRU — în latină sunind QUATTUOR, și altele, numeroase.

1.3. Celor trei feluri de cuvinte moștenite, amintite pînă aici, li se adaugă un al patrulea. Este vorba de cuvinte care „nu seamănă foarte bine” cu etimonurile latine nici în privința complexelor sonore, nici în privința sensurilor. Acest lucru nu înseamnă că ele nu ar fi moștenite din latină, ci numai că au suferit transformări ale ambelor laturi — riguros demonstrabile — în epoca tranzitiei de la limba latină la limba română ; de ex. lat. TERRA „pămînt”, dar rom. ȚARĂ „cîmp” sau „mediu rural”, „teritoriu” (ca în Țara Vrancei) sau „stat” (ca în Țara Românească) ; lat. FOSSATUM „șanț (de apărare)”, dar rom. SAT „localitate rurală” ; lat. PASSER „vrabie”, dar rom. PASARE „zburătoare (de orice specie)”, și foarte multe altele...

2.0. Înainte de a oferi amănunte despre cuvintele împrumutate, este de precizat că, oricît de mare ar părea numărul lor (în special acela al împrumuturilor, vechi sau mai noi, din limbile slave) în ansamblul lexicului românesc, totuși **frecvența** cu care acestea se întîlnesc în vorbirea de toate zilele este mai scăzută decît aceea a cuvintelor moștenite din limba latină, la care ne-am referit sub punctele imediat precedente, ca și a celor formate pe teren românesc, despre care se vor face precizările cuvenite sub punctele 3.1.—3.3.

2.1. Cuvintele de origine slavă formează trei grupe distincte, pe care le deosebim după criteriul istoric (cronologic), la care se adaugă perspectiva geografică și aceea culturală.

2.1.1. Prima grupă cuprinde cuvinte slave intrate devreme în lexicul românesc, și anume în epoca migrației popoarelor, care a avut loc la limita — convențională — dintre antichitate și evul mediu ; unele dintre ele sănă generale în limba română populară. De ex. : substantivul NEVASTĂ (căruia îi corespunde în română literară SOTIE, derivat în interiorul românei de la SOT, iar acesta din urmă — moștenit din lat. SOCIUS), adjecтивul BOGAT, verbul A IUBI și altele. Este interesant de remarcat că nu există pronume, numerale (cu excepția lui SUTĂ), prepoziții (în afara rădăcinii prepoziției compuse în interiorul limbii române IMPOTRIVA) și conjuncții românești de origine slavă.

2.1.2. A doua grupă cuprinde cuvinte intrate în română în cursul evului mediu din limbile popoarelor slave stabilite de jur împrejurul românilor, cuvinte a căror folosire rămîne restrînsă, în general, la vocabularele diferitelor dialektele și graiurile românești : polone și ucrainene, chiar rusești — ceva mai tîrziu (în Moldova și Bucovina), slovace (prin Maramureș și Crișana), sîrbești (în Banat), bulgărești (prin Oltenia, Muntenia și Dobrogea).

(Va urma)

PETRU CARAMAN

În pagini autobiografice

Marele etnolog Petru Caraman, care prin vasta și diversa sa operă se situează în linia strălucită a cărturilor B.P. Hasdeu, Ov. Densusianu, C. Brăiloiu, D. Caracostea, s-a născut în urmă cu nouă decenii, la 18 decembrie 1898. A îmbogățit etnologia românească, de-a lungul unei vieți închinate științei, cu lucrări de mare însemnatate, a căror valoare abia acum va fi mai deplin perceptă întrucât cea mai mare parte a operei savantului urmează să vadă lumina tiparului. Amintim aici cele cîteva volume apărute din opera sa : *Literatură populară* (1982), *Colindatul la români, slavi și la alte popoare* (1983), *Pămînt și apă. Contribuție etnologică la studiul simbolicei eminesciene* (1984); *Studii de folclor*, I (1987), II (1988). Mari studii

«Născut în Vîrlezi — jud. Covurlui la 1898, din părinți țărani cu stare mijlocie, am urmat școala primară în satul natal. Apoi am studiat la Iași, mai întâi cursul secundar la Liceul Internat „C. Negruzzi” ca bursier, iar după bacalaureat, la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din acest oraș. Am trecut licență în Filologia modernă în decembrie 1921. La începutul lui 1922, am absolvit și Seminarul pedagogic universitar din Iași, iar în 1923 (ianuarie și iunie), am trecut la București „examenul de capacitate” la două specialități, ambele principale : limba latină și limba română. În 1922—23, mi-am făcut serviciul militar urmînd Școala de ofițeri de rezervă de infanterie din Ploiești și primind — după terminarea ei — gradul de slt. în rezervă. La 1 septembrie 1923, am fost numit profesor secundar titular pentru I. română și I. latină la Liceul de Stat nr. 2 din Cernăuți. În 1925, am obținut o bursă pentru studii în străinătate, la concursul ținut sub auspiciile Republicii Polone, care o oferea. În cursul lunei decembrie 1925 — dîndu-mi-se concediu de către Direcția Inv. Secundar din Minist. Instr. Publice — am plecat în Polonia, unde am făcut studii de slavistică și etnografie slavă la Universitățile din Varșovia, Lwow și Kraków. La primele două universități, am urmat un număr restrîns de semestre atîta timp cit m-au interesat anumiți profesori din specialitățile care mă preocupau. Cel mai mult am stat la Kraków, unde era pe atunci universitatea cea mai serioasă și cea mai bine organizată. Aici am trecut și examenul de doctorat în slavistică în cursul anului 1928 (în martie doctoratul principal, iar în iunie doctoratul filosofic). După terminarea studiilor în Polonia, am plecat

ale sale urmează, cum spuneam, să vadă lumina tiparului. Dintre ele amintim : *Descolindatul*; *Conceptul frumuseții umane reflectat în antroponomie la români și în sud-estul Europei*; *Vechiul cîntec popular ucrainean despre Ștefan Voievod și problemele lingvistico-ethnografice aferente*; *De la instinctul de autoorientare la spiritul critic axat pe tradiția autohtonă* ș.a.

Pentru cunoașterea, fie și sumară, a vieții savantului, credem că sînt de mare utilitate propriile sale pagini autobiografice, din care se profilează un caracter inflexibil, un cărturar patriot de o mare rectitudine morală.

Autobiografia aceasta a sa privește viața, mai cu seamă, a lui P. Caraman dinainte de 1944.

PERMANENȚE

la Viena și la Praga, unde am lucrat în bibliotecile universitare adunându-mi materiale și urmărind probleme din domeniul slavistic. În cursul lunei sept. 1928, am venit în țară, reluându-mi vechiul post de profesor secundar la Cernăuți. Obținind peste puțin timp un nou concediu de la Minist. Instr. Publice, am plecat în decembrie 1928 în Iugoslavia, la Belgrad și Zagreb, unde am făcut studii de filologie și literatură sirbo-croată timp de mai multe luni. Tot în cursul anului 1929, am mers și în Grecia, unde am avut de pus la punct o lucrare cu subiect grecesc, pe care am redactat-o adunându-mi materiale din bibliotecile din Atena, în special din Biblioteca Națională a Greciei. În iulie 1929, m-am întors în țară. Pe acea vreme a avut loc căsătoria mea în satul natal cu d-ra Alice Sibi, profesoară de liceu și ea. În 1929.IX.1, am fost transferat de la vechiul meu post din Cernăuți la un liceu din București, unde avea catedra și soția mea. Am stat aici pînă-n 1934. În cursul acestei perioade de aproape 6 ani, am folosit mereu vacanțele pentru a merge în strinătate — și anume în țările slave — pentru a menține contactul științific cu specialitatea mea. În 1934, fiind numit director al Institutului Român din Sofia, am plecat cu familia mea în Bulgaria, unde am stat pînă în 1937 septembrie — deci 3 ani. Reîntors la București, am mai rămas un an în învățămîntul secundar, căci în toamna anului 1938 am fost chemat la Iași la Catedra de slavistică, mai întâi ca profesor suplinitor, apoi — după concursul dat — ca profesor definitiv. Am fost profesor al Facultății de Litere, la Universitatea „Cuza Vodă”, pînă-n cursul lunei noiembrie 1947. Familia mea — în sensul strict — se compunea din 6 persoane : eu, soția, 2 copii studenți și 1 elevă. În ce privește manifestările mele ca cetățean — pe plan politico-social — am a comunic aurmătoarele :

N-am făcut parte niciodată din nici un partid politic și n-am militat pentru vreunul din ele. De asemenea, n-am ocupat niciodată vreun post sau vreo demnitate și nici n-am beneficiat de vreo favoare cît de neinsemnată, care să-mi vie din partea vreunui partid sau regim. În orice post am lucrat, il ocupam exclusiv prin dreptul legal al concursului sau examenului dat ori al unui certificat de studii care mă îndrătuia la acest post.

Aceasta nu înseamnă nicidcum că eu am avut o atitudine pasivă ca cetățean. Ba dimpotrivă : am fost totdeauna insuflăț de cel mai treaz criticism față de excese și abuzuri, pe care le semnalam și le infieram cum puteam. Tocmai acest spirit critic — poate, pentru lumea noastră, prea sever și necruțător — m-a făcut să văd clar anumite păcate ale politiciei de partid de la noi, și să mă deziluzioneze foarte de timpuriu, deși nu fusesem decât spectatorul lor de la distanță. De aceea n-am intrat niciodată în vreun partid și, dezamăgit, m-am hotărât să rămîn toată viața în mijlocul cărților și studiilor mele. Dar menționatul spirit critic și izolarea mea nu mi-au fost niciodată de bun augur ; căci am avut de suferit multe nedreptăți din cauza lor. Favoritismul politic al diferitelor partide își cerea protejați pe oamenii lor competenți sau incompetenți, meritoși sau lipsiți de merite — așa că eu eram mereu ocolit, din considerente de ordin „politic”, cînd aveam de rivalizat cu unii ca aceștia. Evident, eu nu mă resemnam cu ușurință ; dar toate acestea îmi nelinișteau viața și m-au făcut să fiu totdeauna un revoltat. Dacă ar fi fost vorba să aleg un partid politic în care să mă înscrui și să activez, acela ar fi fost democratic prin excelență, desigur...

In anii grei ai ocupației germane, ca orice român conștient de ceea ce e bine și ceea ce e rău pentru țara lui, am fost germanofob notoriu. Nu e nevoie, cred, să insist asupra acestui fapt prea bine cunoscut de toată lumea din Iași.

De asemenea, am fost împotriva conaționalilor cari au contribuit la aducerea germanilor în țară și cari au profesat o politică hitleristă. Am fost deci în mod necesar antilegionar : am avut conflicte cu factori conducători legionari și am avut de suferit din partea lor ; iar dacă domnia lor s-ar fi prelungit, cred că-aș fi plătit cu viața atitudinea mea față de regimul de-atunci.

În timpul persecuțiilor antisemite, mi-am arătat simpatia mea pentru cei persecuți, prin fapte, luind sub protecția mea zeci de tineri evrei.

La începutul lunei decembrie 1940, indată după ce a fost asasinate Iorga, am fost singurul profesor universitar din toată țara care a îndrăznit să vorbească public în fața studenților — timp de două ore — despre meritele mare-

PERMANENȚE

lui învățat român și despre monstruozitatea odiosului asasinat. Am osindit atunci cu toată indignarea acea orăre, deși în fața mea — printre auditori — se aflau mulți legionari. Studenții mei din acel timp sănt toți mărturie.

În vara anului 1944, am semnat Manifestul Academicienilor și Profesorilor Universitari, prin care cerea mareșalului Ion Antonescu ieșirea din război. Dar, din perioada 1940—1944, aş putea cita încă multe alte fapte, care pot fi urmările documentar și din care se desprinde în chipul cel mai clar comportamentul meu față de oameni și evenimente.

În 1945, cind s-au reînceput cursurile, la Universitatea din Iași, eu n-am putut renunța, firește, la spiritul meu critic. Era doar, și continua a fi, un caracter esențial al naturii mele! În consecință, am continuat a critica tot ceea ce consideram criticabil, fiind profund convins că perfectibilitatea unei realități date este condiționată în rîndul întii de o critică autentică, adică sinceră și liberă totodată. Critica mea însă — care și în trecutele regimuri îmi adusese destule neajunsuri — acum a fost de asemenea greșit înțeleasă. Numai așa îmi explic de ce în anul 1947, în cursul lunei noiembrie, am fost «comprimat» de la Catedra de slavistică, de la Universitatea din Iași, al cărui titular eram.

P. CARAMAN

Iași, 9 aprilie 1953^a.

un democrat. Motiv temeinic pentru a fi prețuit deopotrivă pentru opera sa și pentru comportamentul său civic.

Iordan DATCU

PROFILURI CONTEMPORANE

OVIDIU PAPADIMA

Cine a cercetat fenomenul literar românesc din ultima jumătate de secol a înfălnit deseori și semnătura profesorului Ovidiu Papadima.

Și-a început cariera didactică la catedra lui Dimitrie Caracostea de la Facultatea de Litere și Filozofie, unde a funcționat ca asistent pînă în 1935. După o perioadă de profesorat la liceele din Oradea și Cimpulung-Muscel, este trimis la specializare în străinătate. Între 1940—1941 este lector de limbă și literatură română la Universitatea din

Viena, iar după întoarcerea în țară devine șef de lucrări la Facultatea de Litere și Filozofie.

În toamna anului 1944, i se acordă titlul de doctor cu teza Ideologia literară pozitivistă în literatura românească a secolului al XIX-lea. Începuturile. Cîțiva ani, lucrează ca secretar de redacție la Revista Fundațiilor, iar din 1949 devine colaboratorul apropiat al lui G. Călinescu la Institutul de Istorie și Teorie Literară al Academiei, care luase ființă în acel an.

Criticul și istoricul ilterar se face cunoscut încă din 1933, cind se pronunță asupra operelor marilor scriitori din perioada interbelică, între care : M. Sadoveanu, Lucian Blaga, G. Călinescu, Camil Petrescu, H.P. Bengescu, Ion Pillat, G.M. Zamfirescu, Gala Galaction ori Gib Mihăescu.

Debutul editorial, și-l face în 1937 ca îngrijitor al unei prestigioase ediții din opera lui Anghel Demetrescu, urmată în 1941 de un original studiu intitulat : **O viziune românească asupra lumii**.

Ovidiu Papadima este unul din primii cercetători avizați ai poeziei lui Octavian Goga, prin monografia **Neam, sat și oraș în poezia lui Octavian Goga**, publicată în 1942, (a doua ediție în 1944 cu titlul **(Octavian Goga)**). Tot în 1944, îi va apărea demersul critic despre **Poezie și cunoaștere etnică**. Activitatea de cronicar literar va fi adunată în amplul volum **Creatorii și lumea lor** (1943), reluată parțial în **Scriitori și înțelesurile vieții** (1971).

În domeniul folcloristicii, prof. Ovidiu Papadima poate fi considerat unul din cei mai mari specialiști de azi : Anton Pann : „**Cîntec de lume** și **folclorul Bucureștilor**” (1963), amplă sinteză **Literatura populară românească** (1968) sau antologia de lirică populară **Cu cît cînt, atîta săint** (1963) iată doar cîteva din lucrările semnante de Ovidiu Papadima la care se adaugă numeroase sinteze elaborate sub competența-îi îndrumare, din care amintim : **Izvoare folclorice și creația originală** (1970), **Temelii folclorice și orizont european în literatura română** (1971). A colaborat la **Bibliografia analitică a periodi- celor românești** (1966). Autor al monografiilor **Cezar Bolliac** (1966) **Heinrich Von Kleist** (1967) și **Ion Pillat** (1974), Ovidiu Papadima știe să pună în valoare nu doar contribuția scriitorilor la dezvoltarea genurilor și speciilor pe care le-au cultivat, ci și specificitatea și nota originală a creației acestora, opinile cercetătorului fiind întotdeauna personale și la obiect. Profesorul Ovidiu Papadima a investigat domenii

mai puțin cercetate, aducind noi informații și considerații în studiul **Ipostaze ale iluminismului românesc** (1975).

Ca șef de sector la Institutul „G. Călinescu”, profesorul Ovidiu Papadima a coordonat lucrări de sinteză ca : **Istoria comparatismului în România** (1972) ori **Reviste literare românești din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea** (1974), îndrumînd cu o rară competență valoroase lucrări de doctorat, ce s-au pregătit și susținut în cadrul acestui prestigios institut.

Nu se poate prezenta într-o însemnare omagială toată activitatea profesorului, cercetătorului, istoricului literar și cărturarului Ovidiu Papadima.

Dar nu putem trece cu vederea intensa activitate de propagator al literaturii naționale și universale, în rîndul celor mai diverse categorii de public. Să nu uităm că timp de peste două decenii profesorul Ovidiu Papadima a fost membru activ în Consiliul Științific al Universității Cultural-Științifice București și mai mulți ani rector al Universității Sectorului II din Capitală. Sutele de comunicări și prelegeri susținute de la nivelul Academiei și pînă la aşezămîntul de cultură dovedesc nu numai disponibilitatea spirituală și dragoste pentru creația literară, ci și exemplul de dăruire al unui mare cărturar patriot.

Astăzi, cînd profesorul Ovidiu Papadima împlinește 80 de ani, îi aducem un călduros omagiu pentru tot ce-a dăruit culturii noastre, urîndu-i multă sănătate și același entuziasm întru slujirea literaturii române.

Aurel CIULEI

ENCICLOPEDIA INTERNACIONALĂ A FOLCLORULUI MUZICAL ÎNREGISTRAT PE DISCURI, SUB EGIDA UNESCO, ÎN S.U.A.

Prezența țării noastre se face tot mai mult simțită în circuitul marilor valori ale culturii universale, nu numai în domeniul literaturii beletristice, istorio-grafiei, teatrului, artelor plastice, ci și în domeniul muzicii culte (George Enescu, Ciprian Porumbescu, Gh. Dumitrescu, Gh. Dima, Mihail Jora, Constantin Silvestri ș.a.) și al folclorului.

De curind, Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei Române din București a intrat în posesia uneia dintre cele mai valoroase enciclopedii folclorice din lume, compuse din 40 de discuri a către 25 de cm, grupate în 8 albume, sub titlul „Columbia world library of folk and primitive music”, înregistrare stereofonică realizată sub egida UNESCO în colaborare cu Archives Internationales de Musique Populaire, colecție începută sub conducerea savantului Constantin Brăiloiu (1893—1958), cind se afla la Paris ca director al muzeului de etnologie. Muzică populară românești îi sunt rezervate discurile nr. 4, 17, 24, 38, ceea ce reprezintă a zecea parte din întreaga lucrare, adică foarte mult, dacă ne gîndim la volumul imens de lucrări selecționate din toate colțurile lumii. Fiecare album, în care se află cinci discuri, este însoțit de un studiu în limba engleză, semnat de prof. dr. A.L. Lloyd din Marea Britanie, mare cunoscător al folclorului țării sale, prieten al României, pe care a vizitat-o în mai multe rînduri.

Discurile rezervate folclorului muzical românesc cuprind: doine, balade (nu lipsește „Miorița” tradusă în engleză), bocete, piese culese din Muntenia, Oltenia, Bucovina, Basarabia de nord. Autorul studiului scoate în evidență vechimea, bogăția și originalitatea folclorului românesc, în contextul țărilor mari din Europa, fapt care merită să fie reținut în mod deosebit din înregistrarea discografică. Din aceste lucrări menționăm: un „Colind” din Hunedoara, un „Joc al caprei” de Anul Nou, „Ursăreasa” din Cîmpulung-Moldovenesc, „Drăgaica” (descrișă aşa de frumos de Dimitrie Cantemir), „Ca la Breaza”, „Ardeleanca” din Hunedoara, „Briul băنățean”, „Ciobanul care și-a pierdut oile”, cîntat la caval de Nicolae Taftă din Negrești, județ Vrancea, variantă de o rară frumusețe ale cărei ecouri le putem identifica și în „Poema română” a lui G. Enescu, „Bogatul și săracul”, „Colo sus pe munte verde” ș.a.

Calitatea discurilor este excepțională. Se pot distinge cu claritate tulburătoare toate timbrele de instrumente muzicale, vocea umană, reverberația rară a tulnicului, fluierășul, cîmpoul.

Sîntem, fără îndoială, în fața unui monument al artei folclorice universale.

Florian V. ION,

muzicolog

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

(Urmare din pag. 3047)

3) Oricine munceste are dreptul la o remunerație echitabilă și satisfăcătoare care să îi asigure, lui și familiei sale, o existență conformă cu demnitatea umană, și completată, dacă se poate, prin orice alte mijloace de protecție socială.

4) Oricine persoană are dreptul de a forma, împreună cu alte persoane, sindicate, precum și dreptul să se afiliere la sindicate pentru a-și apăra interesele.

ART. 24 Oricine persoană are dreptul la odihnă și la timp liber, și în special la o limitare rezonabilă a duratei muncii, precum și la concedii plătite periodic.

ART. 25

1) Oricine persoană are dreptul la un nivel de viață suficient pentru a-i asigura sănătatea, bunăstarea, a sa și a celor din familia sa în special în ceea ce privește alimentația, îmbrăcământea, locuința, îngrijirea medicală, precum și în ceea ce privește serviciile sociale necesare; ea are dreptul la asigurarea în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, de văduvie, de bătrânețe sau în orice alte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență în urma unor împrejurări independente de voința sa.

2) Maternitatea și copilăria au dreptul la un ajutor și la o asistență speciale. Toți copiii, născuți în teritoriul sau în afara unei căsnicii, se bucură de aceeași protecție socială.

ART. 26

1) Oricine persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să fie gratuită, măcar în ceea ce privește învățământul elementar și fundamental. Învățământul elementar este obligatoriu. Învățământul tehnic și profesional trebuie să fie generalizat; accesul la studiile superioare trebuie să fie deschis în deplină egalitate tuturor în funcție de merite.

2) Educația trebuie să vizeze deplina înflorire a personalității umane și întărirea respectului față de drepturile omului și libertățile fundamentale. Ea trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și grupurile rasiale ori religioase, precum și dezvoltarea activității Națiunilor Unite pentru menținerea păcii.

3) Părinții au în mod prioritar dreptul de a alege genul de educație pentru copiii lor.

ART. 27

1) Oricine persoană are dreptul de a participa liber la viața culturală a comunității, de a se bucura de arte și de a lua parte la progresul științific și la binefacerile ce rezultă din acesta.

2) Fiecare are dreptul la protejarea intereselor morale și materiale ce rezultă din orice producție științifică, literară sau artistică al cărei autor este.

ART. 28 Oricine persoană are dreptul ca pe plan social și internațional să domnească o ordine în cadrul căreia drepturile și libertățile anunțate în prezentă Declarație să-și poată afla deplina concretizare.

ART. 29

1) Individul are îndatoriri numai față de comunitatea în care libera și deplina dezvoltare a personalității sale este posibilă.

2) În exercitarea drepturilor și în folosirea libertăților sale, fiecare nu este supus decât limitărilor stabilite de lege exclusiv în vederea asigurării recunoașterii și a respectării drepturilor și libertăților celuilalt și cu scopul de a satisface normele juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

3) Aceste drepturi și libertăți nu vor putea în nici un caz să fie exercitate contrar scopurilor și principiilor Națiunilor Unite.

ART. 30 Nici o dispoziție din prezentă Declarație nu poate fi interpretată ca implicând un Stat, grup sau individ un drept oarecare de a se deda unei activități sau de a infăptui un act ce ar viza distrugerea drepturilor și libertăților enunțate în prezentă Declarație.

„Notre Revue“ DU SOMMAIRE

P. DIMA : „Le Japon vu par un Roumain“ (interview donnée par l'ingénieur Adrian Dumbravă)

◎ CENTENAIRE ALECSANDRI

AL. HUSAR : „Alecsandri, diplomate“

D.D. SOITU : „Alecsandri, guide littéraire“

MARCEL CRIHANA : „N. Iorga la réalité littéraire de V. Alecsandri“

VICTOR STOLERU : „Une interprétation sociologique de la biographie de V. Alecsandri“

N. CRACIUN : „Le motif érotique dans la prose d' Alecsandri“

◎ PARMI DES CENTAINES DE MĀTS

CEZARA GROPER : „Bon anniversaire“

◎ ENFANTS – PRODIGES

PAULINA et GEORGE CERBU : „Un enfant — poète prodige : „Euridice El-Etr“

◎ INTERVIEW

Emil LOTEANU : „Je suis un ennemi acharné de la démagogie, du long discours...“

◎ A L'ORDRE DU JOUR

„La déclaration universelle des droits de l' homme“

◎ MÉDAILLON

AUREL CIULEI : „N. Iorga“

◎ LES STYLES DE LA LANGUE

PAULA DIACONESCU : „De l'histoire du langage mathématique roumain“ (I)

◎ VOCABULAIRE

CONST. DOMINTE : „D'où viennent les mots de la langue roumaine ?“ (I)

◎ PERMANENCES

IORDAN DATCU : „Petru Caraman dans des pages autobiographiques“

◎ PROFILS CONTEMPORAINS

AUREL CIULEI : „Le professeur Ovidiu Papadima“

P. DIMA : „Pages de journal“ (II)

◎ SOUVENIRS

ST. CAZIMIR : „Retrouvailles“

◎ SÉQUENCES

„Centenaire“

◎ MUSIQUE

FL. V. ION : „Encyclopédie internationale du folklore musical enregistré sur disques, sous l'égide de l' UNESCO, en U.S.A.“

„Our Magazine“ FROM the SUMMARY

P. DIMA : „Japan seen by a Romanian“ (interview achieved with engineer Adrian Dumbravă)

◎ ALECSANDRI CENTENARY

AL. HUSAR : „Alecsandri, the diplomat“

D.D. SOITU : „Alecsandri, literary guide“

MARCEL CRIHANA : „N. Iorga about V. Alecsandri's literary reality“

VICTOR STOLERU : „A sociological interpretation of V. Alecsandri's biography“

N. CRĂCIUN : „Erotic motif in Alecsandri's prose“

◎ AMONG HUNDREDS OF MASTS

CEZARA GROPER : „Happy birthday to you !“

◎ CHILDREN – PRODIGY

PAULINA and GEORGE ORBU : „A child — prodigy poet : Euridice-El-Etr“

INTERVIEW

EMIL LOTEANU : „I am a fiery enemy of the demagogic, of the long word“

OF THE DAY

„The universal declaration of the rights of man“

PORTRAIT

AUREL CIULEI : „N. Iorga“

THE LANGUAGE STYLES

PAULA DIACONESCU : „From the history of the Romanian mathematical language“

VOCABULARY

CONST. DOMINTE : „Where come the words of the Romanian language from ?“ (I)

PERMANENCES

IORDAN DATCU : „Petru Caraman in autobiographic pages“

CONTEMPORARY PROFILES

AUREL CIULEI : „Prof. Ovidiu Papadima“

P. DIMA : „Journal leaves“ (II)

SEQUENCES

„Centenary“

MUSIC

FL. V. ION : „The international encyclopedy of the musical folklore registered on records, under aegis UNESCO, in USA“

*Realizarea copertei I și a
medalionului*
VASILE ALECSANDRI
aparține graficianului
Vasile PĂNESCU

Linotipiști :

Valeriu DECUSEARĂ
Ion OPREA

Paginator :

Viviană STEFĂNESCU

Tipăritori :

Costel POTIRNICHE
Vasile NECULA

Puitoare :

Niculina GHINEA

Legători :

Maria TROFIN
Margareta POTIRNICHE

Sef de unitate :

Dănuț ZARZU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Liceul Real-Umanist „Unirea“ — Focșani
Str. Cezar Bolliac, 15

Telefoane : 12967 și 14292, prefix 939
Căsuța poștală 110, cod 5300
ROMÂNIA

Tiparul: I.P. Bacău — Subunitatea Focșani

DIN SUMAR

P. DIMA : „Japoneze vizută de un român“ (interviu realizat cu ing. Adrian Dumbravă)

◎ CENTENAR ALECSANDRI

AL. HUSAR : „Alecsandri, diplomatul“

D.D. ȘOITU : „Alecsandri, înfrumuseță literar“

MARCEL CRIHANĂ : „N. Iorga despre regalitatea literară a lui V. Alecsandri“

VICTOR STOLERU : „O interpretare sociologică a biografiei lui V. Alecsandri“

N. CRĂCIUN : „Motivul erotic în proza lui Alecsandri“

◎ DINTRE SUTE DE CATARGE

CEZARA GROPER : „La mulți ani!“

◎ COPII-MINUNE

PAULINA și GEORGE CORBU : „Un copil — poet minune : Eurydice El-Estr“

◎ INTERVIU

EMIL LOTEANU : „Sunt un cugenan înversunat al demagogiei, al curățăturii lung...“

◎ LA ORDINEA ZILEI

„Declarația universală a drepturilor omului“

◎ MEDALION

AUREL CIULEI : „N. Iorga“

◎ STILURILE LIMBII

PAULA DIACONESCU : „Din istorie limbajului matematic românesc“ (II)

◎ VOCABULAR

CONST. DOMINTE : „De unde vin cuvintele limbii române?“ (I)

◎ PERMANENȚE

IORDAN DATCU : „Petru Cercel: în pagini autobiografice“

◎ PROFILURI CONTEMPORANE

AUREL CIULEI : „Prof. Ovidiu Popa-Dima“

F. DIMA : „File de Jurnal“ (II)

◎ AMINTIRI

ȘT. CAZIMIR : „Regisire“

◎ SECVENTE

„Centenar“

◎ MUZICĂ

FL. V. ION : „Enciclopedia internațională a foilelorui musical înregistrat pe discuri, sub egida UNESCO, în S.I.R.A.“

EVENIMENT

Liceul „Unirea” — 125

Înființat la 7 ianuarie 1866, în baza unui decret semnat de domnitorul Al. I. Cuza, Liceul „Unirea” va împlini, în anul ce vine, cinci sferturi de veac de existență.

Pentru a fi întîmpinat aşa cum se cuvine, momentul sărbătoresc a fost fixat pentru luna octombrie 1991. Până atunci, vor fi încheiate, cu ajutorul Ministerului Invățământului și Științei, lucrările de renovare, va fi organizat muzeul școlii, va spori dotarea cabinetelor și laboratoarelor, se va tipări prima monografie din istoria lui și se va scoate un număr special al „Revistei noastre”.

Redevenit real-umanist, Liceul „Unirea” își va recăptă prestigiul prin eforturile corpului profesoral reîntinerit recent și ale elevilor admisi de acum înainte în urma unui concurs riguros, care ne amintește de exigența tradițională, celebră pînă la reforma invățământului din 1948.

Și pe această cale, toți cei care posedă documente privitoare la Liceul „Unirea” sunt rugați să contribuie la îmbogățirea viitorului său muzeu.

prof. Petrache DIMA,
președintele comitetului de organizare

ÎN CURÎND

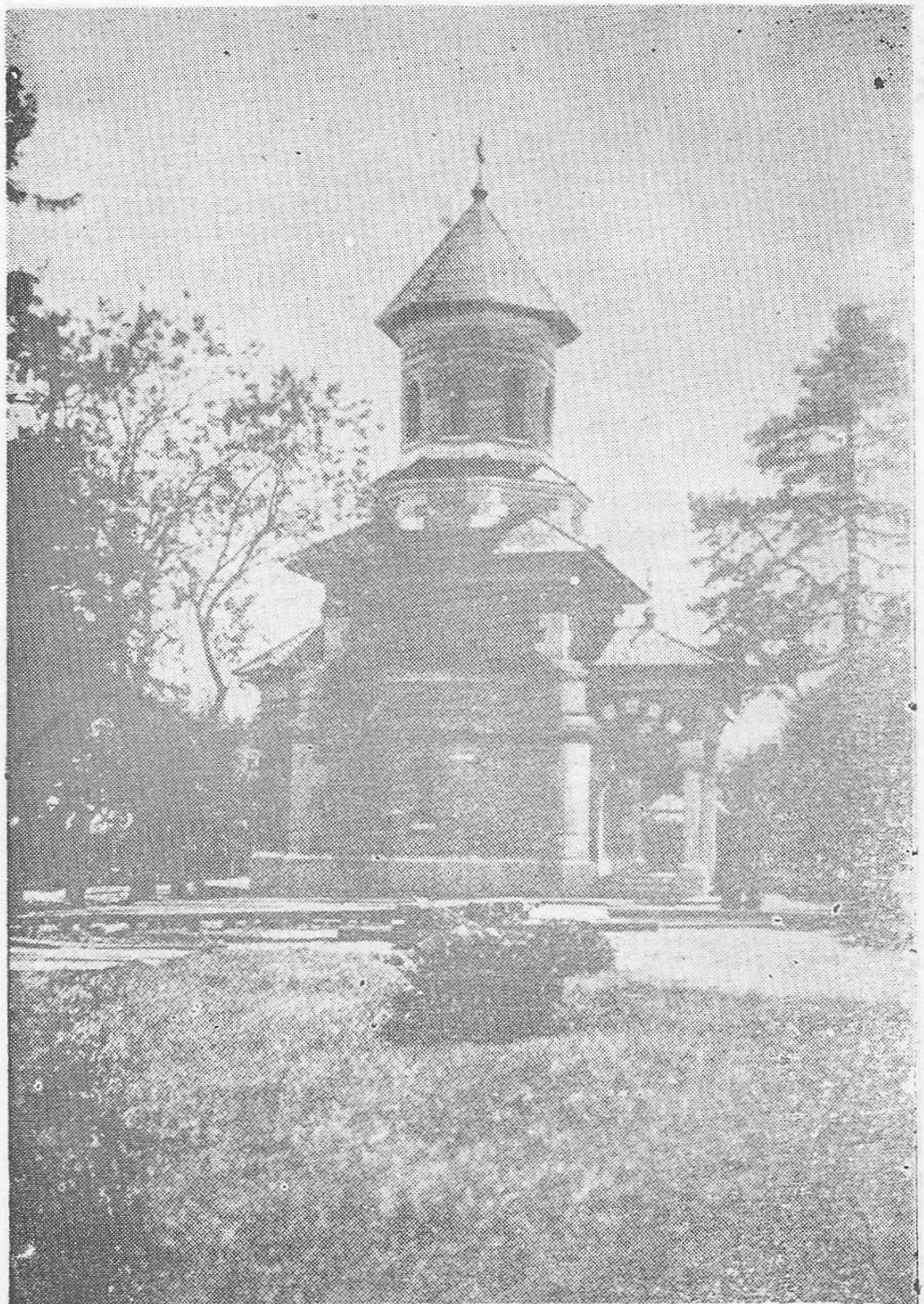
SUB EGIDA

MINISTERULUI ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
DIN REPUBLICA MOLDOVA,

va apărea, la Chișinău, lucrarea
„Ortografia și ortoepia limbii române. Culegere de reguli în
vigoare”, de prof. Petrache DIMA.

Este un modest dar făcut frajilor noștri basarabeni, după
adoptarea, la 31 august 1989, a grafiei latine.

O parte a tirajului se va difuza în România.

Mircești. Mausoleul lui Vasile Alecsandri